

**Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Філологічний факультет
Кафедра української філології**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчальної роботи

О.В. Когутюк
«13» березня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ
ОКП 36 Історія української літератури**

Підготовки – бакалаврів

Галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка

**Спеціальності – 014.01 Середня освіта (Українська мова і
література)**

Денної форми навчання

2023-2024 навчальний рік

Робоча програма державного екзамену для здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології
Яковенко Т.В.;

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист кафедри української
філології Ненчинська Л. В.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української
філології(Протокол №1 від 28 серпня 2023 року)

Завідувач кафедри української філології
кандидат філологічних наук _____ Н. І. Скрипник

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Державний екзамен з історії української літератури є формою державної атестації та підсумком освітньої діяльності з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)».

Художня література посідає провідне місце серед усіх інших видів мистецтва, оскільки образом, художнім словом передає найрізноманітніші сфери людського буття, зовнішній і внутрішній світ людини. На формування художнього слова, його специфіки і спрямована фахова підготовка філолога. Йому, як спеціалісту, необхідно не просто засвоїти певну суму істориколітературних, теоретичних знань, а сформувати здатність осягати художній твір у його змістовно-естетичній даності, неповторності. Вивчення літератури – це засвоєння кількох культурних пластів, кожен з яких виробляв би своє розуміння прекрасного, утверджував би ідеал людини, особистості. Водночас літературний процес становить нерозривний потік, коли одні набуття, трансформуючись, видозмінюючись, неодмінно входять у наступні, збагачують їх, допомагають прояву нового. Тому при прочитанні художнього твору, його аналіз і слід враховувати як синхронний, так і діахронний підходи.

Будь-який твір – це результат осмислення, переживання і перетворення, яке відбувається за естетичними законами, передбачаючи значну роль домислу. Художній твір – це перш за все суб'єктивний авторський світ, що відбиває складну взаємодію етичних, естетичних, соціальних, філософських тощо уподобань митця. У зв'язку з цим важливо збагнути авторську позицію, заявлену в творі, не підміняти її власною, і в той же час чітко висловлювати особисте ставлення до зображеного. Це й повинне забезпечити науковооб'єктивний, ґрунтовний, позбавлений соціологічних впливів літературознавчий аналіз.

Програма складена на основі чинних типових та робочих програм педагогічних закладів для спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література). Програма екзамену охоплює матеріал, пов'язаний з вивченням вступу до літературознавства, тенденцій розвитку історії української літератури.

Програма екзамену вміщує такі розділи:

- 1-2. Теоретичне питання «Історія української літератури».
3. Практичне питання «Історія української літератури».

Під час державного екзамену здобувач вищої освіти повинен продемонструвати належний рівень досягнення програмних результатів навчання та сформованості компетентностей, що визначені освітньою програмою «Середня освіта (Українська мова і література)» першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти.

Форма проведення державного екзамену – усна.

1. Опис державного екзамену

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 1	Галузь знань 01«Освіта/Педагогіка»	Обов'язкова
Модулів – 1	Спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)	Рік підготовки 4-й
Змістових модулів – 6		Семестр 8-й
ІНДЗ – не передбачено навчальним планом		Лекції 0 год.
Загальна кількість годин – 30		Практичні 0 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітній ступінь: Бакалавр	Самостійна робота 30 год.
		Вид контролю: усний екзамен

2. Мета і завдання державного екзамену

Мета цього екзамену полягає не лише у перевірці знань випускників, їх готовності до практичної діяльності за спеціальністю, але й у стимулюванні їх подальшої самостійної роботи. Планомірна самостійна робота здобувачів освіти, особливо під час підготовки до державного екзамену, допомагає систематизувати, глибше осмислити і закріпити знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни.

Основними завданнями комплексного державного екзамену є:

– виховання стійкої мотивації й свідомого прагнення до вивчення, української літератури;

– формування духовного світу здобувачів вищої освіти, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів, тобто прилучення через літературу до культурних надбань українського народу й людства загалом;

– формування в здобувачів вищої освіти компетентностей комунікативно доцільно й виправдано користуватися засобами естетичних фактів української літератури як особливого феномену людського духу, який розвивається за притаманними йому законами, в різних життєвих ситуаціях і сферах спілкування з дотриманням норм українського етикету, а саме:

– ознайомлення з усім комплексом літературознавчих дисциплін, а саме:

з основними тенденціями у розвитку українського літературного процесу від найдавніших часів до межі ХХ-ХХІ століття; знаннями про творчість українських письменників;

– удосконалення навичок аналізу художніх творів у єдності змісту і форми; уміння опрацьовувати літературознавчі розвідки, розкривати сутність явищ в українській літературі, їх зумовленість змінами у житті суспільства та закономірностями розвитку світового літературного процесу; на тлі історичного огляду зриміше відкривати перед майбутніми учнями творчі здобутки національної літератури, її високомистецький характер; вдосконалення навичок наукового аналізу художніх творів, систематизувати відомості з історії та теорії літератури; дати здобувачам вищої освіти наукове знання фактів і явищ українського письменства;

– формування вмінь вести спостереження над способами і прийомами індивідуалізації характерів, майстерністю композиції та сюжету, мовою художніх творів і особливостями віршування, характеризувати ідейно-художній зміст літературних творів та діяльність письменників у контексті актуальних вимог сучасного літературознавства; окреслювати літературний процес в Україні та за її межами з науково-методологічного погляду.

Під час складання іспиту здобувач вищої освіти повинен продемонструвати:

– глибокий науковий рівень засвоєння і репродукції знань теоретичного матеріалу;

– уміння оптимально співвідносити теорію з практикою;

– рівень сформованості вмінь і навичок усного мовлення;

– ступінь оволодіння нормами української літературної мови;

– сприйняття літератури як особливого феномену людського духу, який розвивається за притаманними йому законами;

– уміння зіставляти окремі естетичні факти, щоб на цій підставі вибудовувати цілісне бачення всього процесу, пізнання його закономірностей, перспектив розвитку;

– уміння виявляти авторське бачення висвітлюваної проблеми, готовність поважати чужу думку, знаходити в ній раціональне зерно.

Також здобувач освіти повинен бути ознайомлений з найновішими науково-методичними публікаціями стосовно кожної дисципліни.

Під час відповіді здобувач освіти повинен продемонструвати навички самостійної навчальної і науково-дослідної роботи, вміння вести спостереження над особливостями поезики художніх творів, аналізувати драматичні, поетичні та прозові тексти; послуговуватися філософськими та літературознавчими термінами.

Серед основних вимог, що ставляться до змісту відповіді, слід назвати:

вміння подати наукове знання фактів та явищ українського письменства, висловити власне бачення порушених у художніх творах проблем, показати розуміння досягнень українського та зарубіжного літературознавства у вивченні напрямів, стилів, жанрових модифікацій тощо;

знання творів українських авторів, філософських та літературознавчих праць.

Питання білетів відображають розмаїття напрямів, методів, стилів, родів, жанрів, тем історії української літератури.

Головними критеріями оцінювання відповіді студента є глибоке знання ним тексту аналізованого твору та розуміння його, усвідомлення родової й жанрової специфіки, особливостей поетики та стильової своєрідності. Важливим також є вміння аналізувати твір у літературно-мистецькому контексті, а також порівнювати з типологічно подібними літературно-мистецькими явищами. Здобувачі освіти мають виявити глибоке знання історії літератури та вміння ці знання застосовувати під час аналізу конкретного літературного твору.

Здобувачі освіти мають виявити розуміння сутності методів аналізу художнього твору: культурно-історичного, компаративістичного, біографічного, психологічного, історію їх функціонування в українському літературознавстві, творчо використовувати набуті знання, робити теоретичні узагальнення, давати самостійну оцінку літературному процесу, спираючись на досягнення сучасного літературознавства

Програма також визначає коло професійних знань з історії української літератури, якими мають володіти майбутні спеціалісти.

Формулювання питань програми і передбачає такий підхід до їх реалізації під час екзамену. На державний екзамен виносяться питання, найбільш важливі для виявлення рівня методичної компетенції майбутнього вчителя української літератури.

Програма покликана надати допомогу студентам при підготовці до екзамену: визначити та систематизувати зміст дисципліни історія української літератури, виділити стрижневі питання й акцентувати на них увагу, тим самим забезпечивши систематизацію матеріалу і можливість самоконтролю. Окрім того, на екзамені можуть бути задані і такі питання (у вигляді додаткових), які, хоч і не внесені до програми, передбачені навчальною програмою з історії української літератури.

З метою підвищення ефективності програми як навчально-методичного документа до неї також включені списки рекомендованої літератури і зразок запитань з історії української літератури, включених до екзаменаційних білетів.

Складання державного екзамену сприяє формуванню:

2.1. Компетентності

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю і невизначеністю педагогічних умов в закладах середньої освіти.

2.1.1. Загальні компетентності:

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

2.1.2. Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ПК 1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти.

ПК 2. Здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПК 3. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 4. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, світогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій в сучасному суспільстві.

ПК 5. Здатність застосовувати у власній практичній діяльності сучасні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання та діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератури, урахуваючи передовий український й міжнародний досвід.

ПК 6. Здатність володіти законами аналізу лінгвістичних одиниць, розуміти ієрархічний взаємозв'язок між ними.

2.1.3. Програмні результати практики (за освітньою програмою):

РН7. *Демонструє* знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. *Генерує* обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

ПРН 1. *Знає* сучасні філологічні засади навчання української мови та літератури, зарубіжної літератури; мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні та світі.

ПРН 2. *Пояснює* особливості розвитку української мови та літератури, зарубіжної літератури, специфіку перебігу літературного процесу в Україні та світі в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках

зі світовою літературою й культурою; *порівнює* мовні й літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 3. *Володіє* комунікативною компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти).

ПРН 4. *Володіє* навичками аудіювання й створення текстів різних стилів і жанрів та застосовує ці вміння в процесі формування мовленнєвої компетентності здобувачів освіти.

ПРН 5. *Застосовує* різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 8. *Володіє* методами й методиками діагностування навчальних досягнень здобувачів освіти з української мови та літератур; *уміє* здійснювати педагогічний супровід.

ПРН 9. *Використовує* закони аналізу лінгвістичних одиниць для моделювання подібних у стандартних і нестандартних мовленнєвих ситуаціях, *застосовує* різні види аналізу мовних одиниць, визначає їх місце в тексті й мовленні, *розуміє* взаємозв'язок та ієрархію таких одиниць.

ПРН 10. *Має* критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань, знає мовно-літературний контекст та реалізує його в освітньому процесі.

3. Змістдержавного екзамену

ПРОГРАМА З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Український фольклор

Фольклор і фольклористика. Пісенно-віршові фольклорні жанри.

Предмет, завдання, методологія, місце курсу фольклору в системі професійної підготовки вчителя української мови і літератури. Специфіка фольклору як мистецтва слова, його художня своєрідність. Відображення в народнопоетичній творчості різних епох суспільних поглядів трудового народу, його історії, моральних та естетичних ідеалів. Взаємозв'язок фольклору з літературою, етнографією, музикою, театром, образотворчим мистецтвом і кіно.

Первісні уявлення слов'ян. Міфологія. Народнопоетична творчість і релігія. Культурно-історичні пам'ятки і фольклор. **Родинна обрядовість.** Сімейний характер родинно-обрядової поезії. Відображення в ній анімістичних уявлень наших предків. Аграрний характер обрядів і творів. Весільний обряд і поезія. Східнослов'янський ґрунт українського весілля, відголоски в ньому давніх форм шлюбу. Відображення історії та побуту народу. Магічно-заклинальні дійства. **Календарно-обрядова поезія** Загальна характеристика обрядової поезії. Тематично-художні цикли, їх зв'язок зі світоглядом хлібороба, його

господарською діяльністю, побутом. Біблійні образи в календарно-обрядовій поезії. **Історичні пісні: жанрово-стильові ознаки, класифікація.** Жанрові особливості історичних пісень, їх класифікація. Поетика жанру. Пісні-хроніки. Виконавці українського героїчного ліро-епосу. Найвідоміші українські кобзарі та лірники, їх творчі долі. Історія збирання та дослідження жанрів українського народного героїчного епосу. Основні фольклористи-дослідники, найважливіші видання. Зв'язок жанрів героїчного епосу з художньою літературою.

Героїчний епос. Визначення думи. Специфічні особливості жанру, класифікація. Походження та історичний розвиток дум, взаємодія з іншими жанрами. Відомості про виконавців дум, визначних кобзарів та лірників.

Неказкова проза. Основні групи (меморати, хронікати, фабулати). Класифікація українського народного неказкового епосу. Легенди. Жанрові особливості легенд та їх класифікація. Міфологічні легенди, їх зв'язок із давніми міфічними уявленнями. Тематичні групи міфологічних легенд (антропоморфічні, зооморфічні, тератоморфічні, етіологічні, демонологічні та ін.). Своєрідність мотивів та образів апокрифічних легенд, їх зв'язок із книжною традицією та тематичні різновиди – космогонічні, антропогенічні, антропологічні, оноματοлогічні, етногонічні; старозавітні та новозавітні легенди (народна трансформація та деформація Біблійних мотивів); агіографічні, есхатологічні та ін. Історико-героїчні легенди, співвідношення у них історичної достовірності та домислу. . Легендарний ліро-епос. Старцівські пісні. Тематичні групи та цикли народних переказів, їх зв'язок із історичним минулим українського народу. Зв'язок бувальщини з повір'ями та народною демонологією. Жанр народного оповідання. Різновиди народних оповідань, різноманітність тематики, особливості побутування. Українська народна неказкова проза та художня література: запозичення та взаємовпливи. Дослідження жанрів казкової та неказкової народної прози в українській фольклористиці. Особливості їх вивчення в школі.

Казковий епос. Виникнення українського народного казкового епосу, його зв'язок із народною міфологією. Жанрові особливості українських народних казок. Класифікація народного казкового епосу. Казки про тварин: особливості художньо-образної структури. Розмежування жанрів казки про тварин та байки. Художньо-образна та композиційна будова чарівних казок.. Вплив історичного розвитку суспільства на трансформацію жанру казки. Особливості тематики соціально-побутових казок. Основні художні засоби та прийоми народних казок. Розвиток та еволюція жанру народної казки.. Зв'язок народної казки з літературною: спільні та відмінні риси. Поетика жанру. Зв'язок українського народного казкового епосу з іншими жанрами усної словесності. Історія збирання та дослідження народних казок. Жанри анекдоту та небилиці, їх зв'язок із соціально-побутовими казками. Художні засоби та прийоми комізму.

Своєрідність жанру народної притчі. Зв'язок із писемною (зокрема Біблійною) традицією.

Балади.Класифікація балад. Тематичні цикли балад. Специфіка баладного сюжету. Характер конфлікту. Особливості образотворення. Мова балад. Зв'язок балад з художньою літературою.

Ліричні пісні: родинно-побутові.Родинно-побутові пісні.Тематика родинно-побутових пісень. Пісні про кохання та сімейне життя. Удовині та сирітські пісні, їх мотиви. Жартівливі родинно-побутові пісні. **Ліричні пісні: суспільно-побутові.**Тематика суспільно-побутових пісень. Козацькі пісні, їх виникнення й побутування, патріотичне спрямування. Рекрутські пісні. Чумацькі пісні, їх виникнення.. Наймитські, заробітчанські пісні. Ідейний зміст і художня форма цих пісень. **Ліричні пісні: стрілецькіповстанські.**Пісні українських січових стрільців, їх виникнення, патріотична спрямованість. Пісні української повстанської армії, їх виникнення, патріотична спрямованість. Ідейний зміст і художня форма пісень.**Ліричні пісні: коломийки.**Походження терміна «коломийка». Відображення в коломийках світогляду народу. Регіони побутування коломийок. Тематика коломийок. Художні та композиційні особливості коломийок. Інші регіональні жанри (співанки-хроніки). Пісні-гімни.

Українські народні паремійні жанри.Визначення жанру пареміографії. Ідейно-тематична структура анекдотів, прислів'їв, приказок, викриття в них суспільних вад, низької моралі. Художні засоби, гротескність, гіперболізація певних рис, антитеза. Зв'язок інтонації з текстом, лексикою твору. В. Гнатюк про стиль оповідачів анекдотів. Збирання, публікації, дослідження анекдотів. Г. Квітка-Основ'яненко, І. Нечуй-Левицький про анекдоти та їх оповідачів.

Пісні літературного походження.Загальні відомості про пісні літературного походження. Історичний розвиток пісень літературного походження. (Пісні Г. Сковороди, І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Петренка, Є. Гребінки). Пісні літературного походження ХІХ ст. (пісні Т. Шевченка, С. Руданського, А. Свидницького, Ю. Федьковича, М. Старицького, М. Кропивницького та ін.). Пісні літературного походження ХХ ст. (пісні П. Тичини, В. Сосюри, А. Малишка, М. Нагнибіди, Д. Луценко, М. Сингаївського, М. Юрійчука, В. Івасюка та ін.). Взаємозв'язок пісень народних та пісень літературного походження. Народність змісту і форми літературних пісень. Романси, їх художньо-тематичні особливості.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Історія української літератури Х – ХУІІІст.

Зародження української літератури. Література Київської Русі

Предмет і завдання курсу давньої української літератури Х-ХVІІІ ст., її місце в історії української літератури, зв'язки з українською народною творчістю, вступом до літературознавства й старослов'янською мовою. Поняття

про літературну пам'ятку, її редакції, списки. Рукописна традиція, сучасне поняття й розуміння авторського права. Характер і типи давніх рукописів. Художнє оформлення рукописів.

Перекладна література Київської Русі. Перекладна література як частина художнього спадку Київської Русі, її значення й місце в літературному процесі. Різниця між тогочасними й сучасними розуміннями перекладної літератури й принципів перекладу. Жанри перекладної літератури – Біблійні книги, апокрифи, житійна література, науково-природничі книги, історико-повістева література, збірники афоризмів.

Біблія. Старий і Новий Заповіти. Біблійні сюжети у давній та світовій літературі. Біблія як книга Бога (основа релігійного вчення), як книга людська (багатотомовий запас людських знань), як історичний документ про історію єврейського народу, як пам'ятка світової культури. Походження Біблії, її складові частини – Старий Заповіт (особливості Книги Псалмів, Пісні Пісень, Книги пророка Єзекіїля, Книги приповістей Соломона); Жанрово-сюжетні особливості.

Новий Заповіт Біблійні сюжети в українській та світовій літературі. П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький – перекладачі Біблії українською мовою. Біблійні мотиви та образи в українській літературі (Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка, П. Тичина). Біблійні сюжети у світовій літературі.

Оригінальна література Київської Русі. «Повість минулих літ». Ораторсько-проповідницька й агіографічна проза. «Слово о полку Ігоревім». Дидактичне та урочисте красномовство. «Повчання дітям» Володимира Мономаха (близько 1117) як взірць дидактичного красномовства. Жанрові особливості. Автобіографічна й дидактична частини. Образ державного діяча, воїна, патріота, людини й письменника. Думка автора про значення освіти та знання іноземних мов. «Слово про Закон і Благодать» (середина XI ст.) митрополита Іларіона – блискучий зразок урочистого красномовства й тогочасної публіцистики. Патріотичний зміст твору – звільнення Київської Русі з-під релігійного диктату Візантії, гордість за свою Вітчизну. Значення образів язичницьких князів Ігоря й Святослава в історії Київської Русі. Образ князя Володимира – хрестителя Русі. «Повість минулих літ». Питання про генезис, редакції й списки «Повісті...». Джерела – біблійні оповіді, зразки усної народної творчості й дружинної поезії, юридичні документи, спогади учасників тієї чи іншої події, свідчення самого літописця. Основна ідея твору – єдність Київської Русі. Ідейно-тематичний зміст «Повісті...», легендарно-оповідні жанри (про заснування Києва, смерть князя Олега від свого коня, Кирила Кожум'яку тощо). Мотиви «Повісті...» в українській літературі (І. Франко, С. Руданський, П. Тичина). І. Франко – перекладач і дослідник «Повісті...».

Слово о полку Ігоревім» Історія відкриття й видання твору. Проблема його автентичності. Вивчення «Слова...» в Україні. Проблема авторства й часу написання пам'ятки. «Слово...» й літописні повісті про похід Ігоря. Основна ідея твору. Питання про жанр пам'ятки. Образ Руської землі. Персонажі пам'ятки – Боян як історична особа, попередник автора «Слова...» та як символ співця-патріота; порівняльна характеристика князів Ігоря та Всеволода (художній образ Ігоря та історична особа); образ великого князя київського Святослава; образ Ярославни.

Українські переклади й переспіви «Слова...» М. Шашкевича, М. Максимовича, Панаса Мирного, С. Руданського, Ю. Федьковича, І. Франка, М. Рильського, Л. Махновця, Н. Забіли та інші. Переклад і проблема жанру. Історико-літературне значення «Слова...». Ремінісценції твору в українській літературі.

Полемічна література кінця XVI – першої половини XVII століття. Літературна полеміка кінця XV – початку XVII ст. як самобутнє явище національного письменства, її різномовність. Полемічна література як своєрідна публіцистика на зламі століть, її місце в історії української літератури й суспільно-політичної думки в Україні. **Іван Вишенський.** Основні віхи життя й творчості письменника. Афон у житті й творчості полеміста, історія його подорожі в Україну. Місце творчості Івана Вишенського в літературному процесі другої половини XVI – першої половини XVII ст. Історія публікації його творів та досліджень про нього. І. Франко та А. Кримський – дослідники життя й творчості Івана Вишенського.

Твори Івана Вишенського до Берестейської церковної унії. Критика соціальної дійсності в «Писанні до всіх обще, в Лядской земли живущих» і «Викритті диявола-світодержця». Авторська концепція ідеального суспільства, її консерватизм і утопічність. Твори Івана Вишенського після Берестейської церковної унії, її зображення в «Писанні к утекшим от православної віри єпископам». Жанрова різноманітність творів Івана Вишенського – послання, трактати, памфлети, діалоги, діалоги-інвективи, органічне поєднання стилю послання та імітація діалогу з допомогою риторичних і окличних речень. Образ письменника-полеміста в поемі «Іван Вишенський» І. Франка.

Українська поезія і драматургія Раннього Бароко (кінець XVI – 20-ті роки XVII століття) та Зрілого Бароко (30-ті роки XVII – 10-ті роки XVIII століття).

Раннє Бароко (кінець XVI ст. – 20-і роки XVII століття). Початок віршової та драматичної літератури. Причини появи нових літературних жанрів – віршування й шкільної драми, їх зв'язок із шкільною освітою. Національні ознаки українського письменства епохи Бароко: культивування козацької тематики, етногенетичний міф про походження нашого народу в літературі.

Панегірична поезія. «Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного» (1622) Касіяна Саковича – кращий зразок панегіричної поезії.

Використання історичного й біблійного матеріалів для розкриття всебічної діяльності гетьмана як державного й військового діяча, як мецената й добродійника Київської колегії. **Шкільна драма**, її зв'язок із європейським театром, шкільною практикою в Західній Європі. Декламації та діалоги як початкові форми шкільної драми. **Інтермедії** – своєрідний жанр української драматургії. Час їх виникнення, походження й ідейно-естетичні функції. Питання авторства. Інтермедії про Климка і Стецька, Максима Рицька і Дениса до драми «„Трагедія, або Образ смерті пресвятого Іоанна Хрестителя» (1619) Якуба Гаватовича. Джерела сюжетів, зображення народного життя й побуту. Комічні образи. Роль народної мови в інтермедіях.

Козацькі літописи – самобутнє явище національної культури, ідеології та літератури. Втілення в них барокової моделі історії України. Утвердження головної ролі козацтва в суспільному житті. Умотивування її через розробку козацького міфу. **«Літопис Самовидця»**. Питання авторства. Час написання, історія публікації. Відтворення подій національно-визвольної війни в Україні та їх суб'єктивна оцінка автором. Самобутній погляд на Богдана Хмельницького та інших гетьманів і козацької старшини. Мова, стиль і художні засоби твору. Використання П. Кулішем уромані «Чорна рада» літописного опису Ради 1663 року. **Літопис Григорія Грабянки**. «Дії презильної битви Богдана Хмельницького, гетьмана Запорозького, з поляками» (1710) Григорія Грабянки як патріотичний маніфест козацько-українського автономізму. Використання матеріалу про життя нашого народу з польських хронік, національних літописів. Увага автора до зображення батальних сцен, військового побуту. Композиційна роль жанру оповідань («сказаній»). Відтворення образів козаків, державних діячів. Поетика образів Богдана Хмельницького та Якіма Сомка. Архаїзація мови як прийом стилю бароко. **«Сказання про війну козацьку з поляками...» (1720) Самійла Величка**. Спроба аналізу та узагальнення національного життя України XVII – XVIII ст. Творче використання документальних, фольклорних і літературних матеріалів, авторські роздуми. Жанрова та стильова особливість літопису. Роль літописного оповідання й повісті в структурі літопису. Поетика образів Богдана Хмельницького, Івана Сірка, Івана Мазепи та інших державних і військових діячів. **«Історія русів»** як підсумок розвитку барокової історіографії, вірець політичного памфлету. Гіпотези про авторство. Публіцистично-художній пафос, антимонархічна й антиклерикальна спрямованість твору. Образи історичних діячів Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Івана Мазепи, Павла Полуботка. Образи російських історичних осіб (Петро I, Олександра Меншикова). Засудження політики царизму щодо України. Вплив «Історії русів» на українську романтичну літературу й історичну романістику. М. Грушевський про «Історію русів».

Розвиток української драми, прози і поезії в добу Пізнього Бароко (20–90-ті роки XVIII століття. Розвиток традиційних і зародження нових жанрів у письменстві, вплив на них поетики народної культури. Драма **«Милість Божа» (1728)** анонімного автора, друга спроба відтворення історичної тематики засобами драматичного мистецтва й перша драма про Богдана Хмельницького. Бароковий характер твору, місце в ньому алегоричних образів. Драма-мораліте **«Воскресіння мертвих» (1747)** Георгія Кониського як спроба органічного поєднання релігійного сюжету й соціального конфлікту та його розв'язання через релігійне повчання й покарання. **Інтермедії** до драм Митрофана Довгалевського та Георгія Кониського. Поєднання в сюжетах побутових і соціально-політичних проблем. Антитеза як форма організації образної системи. Образи козака, селян, литвина, ляха, москаля, циганів. Барокові засади інтермедій, їх зв'язок із водевілями й реалістичними комедіями. Використання поетики й образів інтермедій в українській драматургії XIX ст. («Москаль-чарівник» І. Котляревського, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Чумаки» І. Карпенка-Карого). І. Франко про значення інтермедій. Розвиток української драми, прози і поезії в добу Пізнього Бароко (20–90-ті роки XVIII століття).

Вертепна драма. Своєрідний характер українського лялькового театру-вертепу як синтезу літературної та фольклорної традицій, поєднання біблійних і світських мотивів. Історія вивчення вертепу. І. Франко – дослідник вертепу. Будова вертепу та його театральна техніка. Дві частини вертепної драми – біблійна й інтермедійна. Традиційні образи – цар Ірод, три царі (три князі, три гетьмани), образ української матері-страдниці Рахілі. Фольклор у вертепі. Традиції вертепної драми у творчості І. Котляревського («Наталка Полтавка»), М. Гоголя («Простак»). **Творчість мандрівних дяків.** Причини появи в українській літературі XVIII ст. творчості мандрівних дяків (циркачів, пиворізів), їх роль у поширенні освіти серед широких народних мас, у розвитку драматургії та театру, у наближенні шкільної премудрості до народу. Сатира, соціально-політичні обставини виникнення української сатири як окремого жанру. Антиклерикальна сатира. Утвердження в ній просвітницьких ідеалів. «Плач київських монахів» (1786) та додаток до нього. Інтерпретація твору В. Шевчуком, гіпотеза щодо авторства.

Григорій Сковорода (1722 - 1794). Життєвий шлях письменника і філософа, етапи його творчості. Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури «високого» бароко. Збірка **«Сад божественних пісень»**(50-80-і роки XVIII ст.), її структура, особливості взаємозв'язку епіграфів і тексту віршів. Використання алегорії *sadu* в своєрідній інтерпретації образу. Роль і значення біблійних образів і мотивів у віршах і звернення автора до жанру канта. Соціально-етична проблематика в 10 і 20 піснях. Сатиричний образ аморального світу. Просвітницькі мотиви творів. Мотиви свободи («Про

свободу»), мудрості, людського вдосконалення на засадах християнського гуманізму. Латиномовна поезія як продовження гуманістично-просвітницьких засад україномовної. **Філософська проза** Григорія Сковороди та її генетичний зв'язок із традиціями вітчизняного й античного письменства, працями професорів Києво-Могилянської академії. Діалог як новаторський спосіб у жанрових пошуках Сковороди-прозаїка. Ранні та пізні діалоги, особливості їх поетики («Наркісс», «Алфавіт, або Буквар світу» та ін. **Діалоги-притчі** «Вдячний Еродій» та «Убогий Жайворонок» як втілення ідеї про моральні та національні засади кохання, розвиток у них барокової антитезної концепції двох натур. Поєднання жанру притчі й діалогу, надання творам філософського спрямування. Педагогічні погляди автора. Збірка **«Байки Харківськ»** Композиція творів і джерела сюжетів. Персонажі байок, втілення в них філософських поглядів автора. Тематика байок. Функція філософських роздумів у байках. І. Франко про байкаря.

Місце давнього українського письменства в світовому культурному процесі. Продовження літературних традицій Х-ХVIII ст. в українській літературі ХІХ-ХХ ст. Давнє національне письменство як засада українського романтизму.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХІХ ст. – ПОЧ.ХХ ст.

Становлення і розвиток української літературної доби: кінця ХVIII – 60-х років ХІХ ст. Історичні реалії кінця ХVIII – 60-х рр. ХІХ ст. – як чинник, що стимулював пробудження в Україні літератури якісно нового зразка. Сильовий феномен літератури доби: вияв здатності стильових явищ класицизму, сентименталізму, просвітництва до синкретизму, парадигмальні особливості нового стильового явища – романтизму. Доба класицизму в системі розвитку історії української літератури кінця ХVIII – 60-х рр. ХІХ ст.

Котляревський Іван Петрович (1769 – 1838). Віхи творчої біографії митця. **«Енеїда»** (1798 р.) в контексті традицій і новаторства. Зв'язок твору з літературною традицією давнього Риму, своєрідність травестування та використання традицій героїкомічних поем у автора української **«Енеїди»**. Історія видання твору, проблема авторства – в понятійному контексті кінця ХVIII ст. в українській літературній традиції. Еволюція образу Енея в поемі та проблема стильового феномена твору.

Драматургія І. Котляревського. Жанрова характеристика драми І. Котляревського **«Наталка Полтавка» (1819)** і стильова парадигма твору. Народна мораль у п'єсі. Водевіль **«Москаль-чарівник» (1819)** Роль драматургії І. Котляревського в розбудові традицій української літератури. Значення **«Енеїди»** та драматургії письменника в ознаменуванні нового етапу розвитку української літератури.

Квітка-Основ'яненко Григорій Федорович (1778 – 1843). Біографія митця – як взірця громадянської особистості. Стильовий синкретизм у творчості письменника, превалювання романтичної стильової парадигми. Оповідання «Салдацький патрет»(1833) та ідея синтезу мистецтв у творі. Повість «Маруся» (1833). Тема любові як перетворення людини, система образів повісті, стильова парадигма твору. Повість «Конопська відьма». Проблема моральних пріоритетів та моральних якостей особистості у творі. Відстоювання власного права на материнство у повісті «Сердешна Оксана». Спільне і відмінне в сюжетній парадигмі твору та поемі Т.Шевченка «Катерина». Драматургія письменника: діалогія Г. Квітки-Основ'яненка «Шельменко- волостной писарь», «Шельменко-денщик». Побутова комедія Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці», її тематично-образний зв'язок з «Наталкою Полтавкою» І. Котляревського. Г. Квітка-Основ'яненко як зачинатель української прози; новаторство митця в європейській літературній традиції.

Гулак-Артемівський Петро Петрович (1790 – 1865). Головні події у біографії митця. Загальна характеристика жанру байки; дефініція байки фольклорного походження та літературної байки, джерела байкарських сюжетів. Петро Гулак-Артемівський як зачинатель жанру байки у новій українській літературі. Суть алегоричності і дидактики у байці «Пан та Собака». Висміювання нерозважливого експериментаторства у байці «Солопій та Хівря, або Горох при дорозі». Проблема міри як верховної мудрості у байці «Тюхтій і Чванько». Тема свободи – як найвищої цінності життя – в байці «Дві пташки в клітці». Переспіви балад у творчості письменника: балади «Твардовський» і «Рибалка». Роль Петра Гулака-Артемівського у збагаченні української літератури новими жанровими моделями та художніми образами.

Гребінка Євген Павлович (1817 – 1848) Життєвий шлях письменника, етапи його творчості. Значення виходу в світ «Малороссийских присказок», поетичних та прозових творів митця. Новаторство Євгена Гребінки у жанрі байки. Алогізм ситуації, моралі, життя в байці «Ведмежий суд. Тема величі простоти в байці «Пшениця»; концепція добродетності у творі. Пошук і розуміння людиною щастя в байці «Мірошник». Романтичні засади поетичної сторінки творчості письменника. Тема одвічних перетворень у житті в поезії «Човен». Тяжіння героя до ідеалу в поезії «Українська мелодія». Прозова спадщина Є. Гребінки.Зображення історико-патріотичної теми у романі Є. Гребінки «Чайковский Новаторство митця у творі. Значення спадщини письменника.

Художній світ українського романтизму Романтизм як явище світового літературного процесу. Національні особливості українського романтизму. Хронологічні межі українського романтизму (20-60-ті роки ХІХ століття). Проблема народності та національної самобутності в українському і

європейському романтизмі. Основні літературні та політичні гуртки романтичної орієнтації («Харківська школа романтиків», «Кирило-Мефодіївське братство», «Руська трійця»), види культурно-громадської діяльності: фольклористична, видавнича та народницько-просвітительська робота. Переклади і переспіви з інших літератур. Ідейно-естетичні засади українського романтизму, його тематичні, жанрові, мовно-художні особливості. Основні тематично-стильові течії українського романтизму. Демократичне громадсько-культурне угруповання «Руська трійця», просвітительсько-романтичний характер його діяльності. Історична концепція. Альманах «Русалка Дністрова. Ідея всеслов'янської єдності на сторінках оригінальних та перекладних творів альманаху. Жанрово-стильова палітра української романтичної поезії (балада, лірична пісня, елегія, медитація, сонет). Особливості фольклоризму української романтичної поезії. Жанрове і тематичне розмаїття романтичної прози в українській літературі 20-60-их років XIX століття. Проблематика романтичної прози М. Костомарова, П. Куліша, Є. Гребінки, М. Гоголя фольклорно-етнографічного характеру. 50-60-ті роки – період найповнішого виявлення в прозі українського романтизму. Жанрово-стильовий синкретизм: поєднання принципів різних художніх систем (сентиментальної, романтичної, реалістичної). Історико-художнє значення романтизму як естетичної системи. Сучасне літературознавство про романтизм.

Левко Іванович Боровиковський (1806-1889). Вплив літературного гуртка І. Срезневського на становлення Л. Боровиковського як поета-романтика. Балада «Маруся» (1829) як синтез запозиченого сюжету й українських фольклорно-етнографічних джерел. Івана Франко про баладу «Маруся». Розвиток Л. Боровиковським жанрового складу української поезії (романтична балада, літературна пісня, елегійно-медитативна лірика, байка).

Амвросій Лук'янович Метлинський (1814-1870). Науково-педагогічна, фольклористична та видавнича діяльність. Ідейно-тематична спрямованість, жанрове розмаїття та художні особливості збірки «Думки і пісні та ще дещо» (1839). Естетичний ідеал поета – вільний козак, патріот батьківщини і захисник («Козак та буря», «Смерть козака», «Смерть бандуриста» та ін.). Засоби романтичного письма при художньому відображенні героїки козацького минулого – контраст, образ-символ, трагізм ситуації. Особливості індивідуального стилю А. Метлинського (елегійно-меланхолійний настрій, глибокий песимізм, «похоронні» інтонації).

Куліш Пантелеймон Олександрович (1819 – 1897).Творча біографія письменника, участь в діяльності Кирило-Мефодіївського братства.. Жанрова поліфонія у творчості митця. Оповідання «Циган», концепція свободи особистості. Особливість композиції оповідання «Ориця». Погляд Пантелеймона Куліша на історичні події у романі «Чорна рада. Хроніка 1663

року». Своєрідність репрезентації збірною образу козацтва й індивідуальних образів козацьких отаманів в поезії митця.

Вілінська Марія Олександрівна (Марко Вовчок) (1833-1907).

Жанрово-стильові та ідейно-тематичні засади творчості. Ідейно-естетичні набутки письменниці в оцінці П.Куліша, Т.Шевченка, І.Франка. Жанровий діапазон творчості. Поетика творів. Концепція головного героя в «Народних оповіданнях» Марка Вовчка. Система образів у повісті «Інститутка». Особливості індивідуального стилю Марка Вовчка.

Глібов Леонід Іванович (1827-1893). Новаторство Л. Глібова у жанрі байки. Оригінальне використання відомих сюжетів. Надання байкам виразного українського національного колориту. Загальнолюдські смисли, сатиричність образів, конкретність реалістичних деталей, гострота ідейних висновків у байках («Вовк і Ягня», «Щука», «Мірошник», «Охрімова Свита», «Ведмідь-пасічник» та ін.). Ліричні поезії, їх мотиви й образи, елегійно-романсовий характер, пісенність інтонацій («Журба», «Летить голуб понад морем» та ін.). Дідусь Кенір і його творчість для дітей (жанрова різноманітність, мотиви, образи, стиль). Місце творчості Л. Глібова в історії літератури. Продовження традицій митця в творчості письменників наступних десятиріч.

Руданський Степан Васильович (1834-1873). Громадська і літературна діяльність. Рання творчість С. Руданського. Мотиви і образи балад, їх фольклорна основа та синкретизм реалістичних і романтичних елементів. Пісенна лірика, продовження в ній попередньої літературної традиції, своєрідність поетичного трактування відомих мотивів та образів («Повій, вітре, на Україну», «Ти не моя», «Мене забудь!» та ін.). Громадянська лірика петербурзьких років, її ідейний зміст («Гей, бики!», «Над колискою», «До дуба», «Наука» та ін.). Багатство змісту гумористичних співомовок. Відображення в них розмаїтості народного життя. Своєрідність показу головного персонажа – простого селянина в його багатоманітних соціальних і національних зв'язках. І. Франко про талановитість С. Руданського в інтерпретації народних сюжетів. Пошуки у жанрі епічної історичної поеми. Переклади та переспіви С. Руданського. Традиції С. Руданського у творчості І. Франка («Нові співомовки»), Лесі Українки («Пан-народовець», «Веселий пан»), В. Самійленка («Божий приклад»), П. Глазового.

Федькович Юрій-Осип-Домінік (1834-1888). Трагічна доля жовніра цісарської армії у віршах та поемах («Рекрут», «Дезертир» та ін.). Роздуми про долю рідного краю, змалювання визвольного руху та уславлення його ватажків («Браття-опришки», «Довбуш», «Лук'ян Кобилиця»). Сатиричне звучання поезій «Я гадав», «Пречиста діво, радуйся, Маріє». Традиції Тараса Шевченка у цих творах. Ідея воз'єднання українських земель («До мого брата Олексі Чернявського»).

Проза Юрія Федьковича. Поєднання реалістичних і романтичних прийомів у відображенні дійсності, белетризація фольклорних мотивів у оповіданнях «Люба-згуба», «Серце не навчити». Значення творчості Юрія-Осипа Федьковича.

Тарас Шевченко 1814 – 1861. Біографія митця. Етапи творчості письменника. Значення першого оприлюднення «Кобзаря» 1840 року в історії української літератури. оцінка сучасними критиками першого видання «Кобзаря». Франкова формула періодизації творчості Т. Шевченка. **Ранній період творчості: 1837–1843 рр.** Балада «Причинна». Жанрова своєрідність «Думки». Цикл творів, об'єднаних тематичною назвою «Тече вода в синє море» – як художній зразок теми сирітства («Вітре буйний, вітре буйний»); суспільна самотність – думка «Тяжко-важко в світі жити»; самотність, зумовлена відсутністю духовного спілкування – «Нащо мені чорні брови». Погляди Тараса Шевченка на роль митця у суспільстві – поезія «На вічну пам'ять Котляревському». Звертання до нового для української літератури і для фольклорної традиції образу жінки-покритки, концепція честі й благородства простолюду в поемі «Катерина».

Драматичні твори Т. Шевченка: уривок із драми «Никита Гайдай» та п'єса «Назар Стодоля». Бачення особи в контексті історії та в контексті життя й побуту українського суспільства. Зображення народу як рушія історії, явлення героїзму народу в діях козацтва. Балада «Перебендя», співвіднесеність концепції вирішення образу в Т. Шевченка і образ філософа у Платона. Історична поема «Іван Підкова», уславлення народної боротьби за волю, зображення відваги козацтва, тема плекання історії в творі. Поема «Гайдамаки», історична основа твору. Образи провідників повстання; новаторство поета в утвердженні ролі народу як вирішальної. Тема козацьких морських походів заради визволення козацтва з неволі в історичній поемі «Гамалія», **Другий період творчості: 1843–1847 .** Період «три літа»: 1843–1845 рр. «Три літа», «Тризна». Образ України, оцінка поетом української історії («Розрита могила»). Історіософсько-політична поема «Сон», жанрова характеристика, особливість композиції, системи образів. Сатиричне викриття Російської імперії та царя в поемі. Тема «царя волі» у творі. Роль антитези і контрасту в розкритті теми та художньої ідеї поеми «Сон».

Драматизовано ліро-епічна поема-містерія «Великий льох»: причини звертання поета до цього жанру. Особливість образності й романтичної символіки (душі, ворони, лірники) у поемі «Великий льох», «Стоїть в селі Суботові». Вірш-роздум «Кавказ». Послання Т. Шевченка «І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє». Тема народно-визвольного руху в поезії «Холодний Яр». Ліро-епічна поема «Наймичка». Балади «Лілея» та «Русалка». Соціально-побутові поеми («Наймичка», «Сова» та ін.). Проблема мистецтва у циклі поетичних творів

«Псалми Давидові». Поетичний твір «Як умру, то поховайте» («Заповіт») як завершення циклу «три літа». Оцінка твору І. Франком (як зразок поетичної градації), І. Франко про секрет сили впливу Шевченкового «Заповіту». **Період заслання: 1847–1857 рр.** Арешт поета у справі Кирило-Мефодіївського братства. Цикл балад і поезій митця «В казематі» (13 поетичних творів), написаних під час слідства. Тема власної долі та долі України, її народу в поезії «Мені однаково»; тема любові до життя («Садок вишневий...»), любові до ближнього («Чи ми ще зійдемося знову») у творах циклу. Соціально-етологічна поема «Княжна», поезія «N. N. Сонце заходить, гори чорніють». Поет про життя українського народу в поезії «І виріс я на чужині», 1848 р. Жанрово-тематична своєрідність «жіночої лірики» (М. Рильський) у Тараса Шевченка. Повістева спадщина Тараса Шевченка. Суспільні й етичні погляди поета у повістях «Художник», «Музикант». Митець про вплив середовища на моральне формування особистості – «Близнець», «Несчастный». Ідеал особистості, втілений Тарасом Шевченком у повістевій спадщині; національно-естетичний тип життя українського суспільства першої половини ХІХ ст. та соціально-виховна настанова у повістях митця. «Щоденник» («Журнал»), 1857–1858 рр. як джерело відомостей про світоглядні засади Тараса Шевченка, а також суспільно-історичні реалії першої половини ХІХ ст. і зразок мемуарної прози письменника. Оцінка образу автора у «Щоденнику», митець про сучасне йому суспільство та погляд його на явища культури доби. **Останній період творчості (1857–1861 рр.) загальна характеристика творчості цього періоду.** Історіософсько-політична поема «Неофіти». Суть аналогії між Римською та Російською імперіями у творі; євангельський сюжет і «слово правди» у поемі. Образ матері в поемі; характер зображення самодержавства. Воля до майбутнього і тема волі до життя у поезії «Сон» («На панщині пшеницю жала»). Тема правди в поезії «Ісаія. Глава 35 (Подражаніє)»; митець про нові форми спілкування людей. Біблійно-філософська поема Т. Шевченка «Марія». Художня тема твору, образи; еволюція образу жінки-матері в творчості митця. Призначення життя як безкорисливе служіння істині – поезія «І Архімед, і Галілей». Віра поета у довічне служіння своїх творів народові – «Чи не покинуть нам, небого». Малярська спадщина Т. Шевченка: традиції і новаторство. Тарас Шевченко як явище української духовності, його роль в історії світової літератури, та вплив на роль в історії світової літератури слов'янських народів. Значення Тараса Шевченка для росту національної свідомості, його роль у єднанні людей задля служіння Україні.

Літературний процес другої половини ХІХ – початку ХХ століття.

Суспільно-історичний контекст становлення й розвитку реалізму другої пол. ХІХ ст.. Політичні виступи громадських діячів і письменників (Панаса Мирного, І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, М. Чернявського, А. Кримського, Л. Яновської, Грицька Григоренка). Вплив суспільно-історичних

змін на розвиток літературно-естетичної думки. Активізація інтелігенції, поживлення культурного руху початку 70-х років. Боротьба проти нових репресій (Емський указ). Розвиток журналістики, періодичні видання та альманахи 70-90-х років. Різноманітність художніх напрямів в українській літературі цієї доби, їх взаємодія. Ідейно-тематичний та образний діапазон літератури. Жанрово-стильові здобутки поезії, прози, драматургії. Віяння модернізму. Формування українського літературознавства (школи, напрями, методи та ін.). Українська література 70-90-х років XIX століття як якісно новий етап розвитку (вектор «класичний реалізм – модернізм»). Суспільно-політичні умови життя на західноукраїнських землях. Становище народних мас Галичини, Буковини, Закарпаття. Масова еміграція трудящих до Америки. Львів як осередок культурного життя України. Національно-визвольний рух в Західній Україні. Розвиток культури. Театральне мистецтво. Музика. Живопис. Журналістика.

Реалізм як літературно-мистецький напрям у європейській та українській літературі. **Реалістична проза.** Багатство та розмаїтість талантів. Глибинне осмислення проблеми села, економічного становища селянства, його соціальної психології і перспектив розвитку. Поява нових тем, жанрово-стильових напрямів. Багатство художніх засобів. Тенденція до злиття, синкретизму мистецтва, до мистецького синтезу. Звернення до образотворчих і музичних засобів. Еволюція жанрів. Творчість І. Нечуя-Левицького, О. Кониського, Панаса Мирного, Б. Грінченка, І. Франка. І. Франко про молоду генерацію письменників-прозаїків. Внесок М. Коцюбинського, В. Стефаника, Л. Мартовича, Марка Черемшини, О. Кобилянської, О. Маковея та ін. у збагачення прози. Художнє засвоєння ідеї активності людини, народу – одна з головних особливостей літературної концепції на рубежі двох століть.

Іван Нечуй-Левицький (1838-1918). Жанрово-тематичний діапазон художньої прози. Повість «Микола Джеря». Новий тип позитивного героя. Відтворення пореформеної доби («Бурлачка»). Повість «Кайдашева сім'я»: морально-етичний аспект, соціальна проблемність, новаторство. Картини життя духовенства («Афонський пройдисвіт», «Старосвітські батюшки та матушки»). Гумористично-сатиричні засоби індивідуалізації. Твори періоду найбільшого розквіту художника-реаліста; перші реалістичні твори із життя інтелігенції («Хмари») Історична тематика та її висвітлення у прозі «Князь Єремія Вишневецький» і «Гетьман Іван Виговський» та драматургії (оглядово). Жанри комедії («На кожум'яках») та водевілю («Голодному й опеньки – м'ясо»), ідейно-художня вартість набутку. Роль і місце творчості Івана Нечуя-Левицького.

Панас Мирний (Панас Рудченко(1849-1920). Місце Панаса Мирного в українському літературному процесі другої половини XIX ст. Суспільно та літературно-естетичні позиції митця. Паралелізм і контрастність художніх

біографій в повісті «Лихі люди» («Товариші»). Жанрово-композиційне та стильове новаторство т'вору. «Повія» як зразок соціально-психологічного роману нового типу. Роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» - перший в українській літературі соціально-психологічний роман: історія написання, жанр. Сюжетно-композиційна специфіка, тип нарації, стиль, масштабність проблематики. Доля твору, внесок співавторів. Оповідання та повісті Панаса Мирного 80-90-х років («Голодна воля», «Лихо давнє і сьогочаснє», «Морозенко»). Місце Панаса Мирного в українському літературному процесі другої половини ХІХ ст.

Борис Грінченко (1863-1910) Світоглядно-естетичні позиції. Поезія Бориса Грінченка: панівне громадське чуття, жанрове розмаїття, образна система, поетика. Прозовий доробок письменника: тематика, образна система, специфіка жанрової форми. Діалогія «Серед темної ночі», «Під тихими вербами». Загальна характеристика драматургії Бориса Грінченка («Серед бурі», «Степовий гість»). Перекладацька діяльність. Фольклорно-етнографічні, мовознавчі, педагогічні праці. Місце творчості Б. Грінченка в українській літературі.

Олена Пчілка (1849 1930). Олена Пчілка (Ольга Петрівна Косач). Етнографічна діяльність. Наукове значення праць «Українські узори», «Про легенди й пісні», «Українське селянське малювання на стінах» та ін. Перекладацька спадщина. Участь у національно - визвольному та феміністичному рухах. Перша в Україні феміністична збірка альманах «Перший вінок»: (спільно з Наталією Кобринською). Національні і соціальні мотиви творів Олени Пчілки, протест проти русифікації, національного і політичного гніту, чужої школи з її бездушністю та формалізмом у творах «Товаришки», «Світло добра і любові» та ін. Значення творів для дітей для розвитку української дитячої літератури та ін. Літературно-критичні статті і спогади.

Іван Франко (1856-1916). Еволюція суспільно-політичного ідеалу від «старого щиролюдського» соціалізму до національно-державницької ідеї. Поетична спадщина Івана Франка. Багатоплановість ранніх проб пера, динамічний розвиток поета. Два видання збірки «З вершин і низин»: розширення творчого діапазону. Новаторство композиції, репрезентативність видів поезії. Алегоризм концептуальних образів («Гімн», «Веснянки», «Каменярі»). Майстерність політичної поезії («Беркут»). Жанровий спектр поезії, оновлення й демократизація форм (сонетні цикли). Сумоглядні твори «Зів'ялого листя» й збірки «Мій Ізмарагд»; ліричний герой як alter ego автора, унікальність суб'єктивної нетенденційної збірки: композиція, народнопісенні акорди. Жанр притчі й легенди. Філософські мотиви, автобіографізм, дійовий гуманізм («Із днів журби». «Sempertiro»), Заключні пісні-гімни циклу «Україна» й ін. («Розвивайся ти, високий дубе...», «Не пора», «Гей, Січ іде»).

Поєми як синтез інтелектуалізованого і чуттєвої творчості, відбиток еволюції автора від реалізму до ново романтизму. Цикл філософсько-етичних поєм. Філософсько-психологічна поєма «Похорон» у контексті теми внутрішнього роздвоєння. Іван Вишенський у науковому студіюванні й образному відтворенні. Другий «Заповіт» української літератури: поєма про подолані сумніви «Мойсей» (конфліктність твору, месіанська ідея, мрія про рай у власній здобутій державі, найвища поетична майстерність). Поєми-казки: особливості змісту і форми.

Жанрово-стильові здобутки прози. Ідея «змалювати нашу суспільність у різних її верствах». Від романтизму (повість «Петрії і Довбуцуки») до реалізму й натуралізму в дусі Золя (бориславський цикл).

Ліро-драматичні твори на тему дітей і школи. («Малий Мирон», «Олівець», «Грицева шкільна наука» та ін.): майстерність психологічного розкриття. Автобіографічність, образ незгасаючого вогню («У кузні»). Епопея селянського життя. Реалізм конкретних ситуацій і обставин як вияв громадського життя («Ліси і пасовиська», «Різуни», «Добрий заробок», «Панцизняний хліб» тощо. Сатиричні твори, масштабність узагальнення («Доктор Бессервіссер», «Звірячий бюджет» та ін.).

Драматургія і театр другої пол. XIX ст. Шляхи та тенденції розвитку української драматургії 70-90-х рр.: проблематика, розвиток жанрових форм побутової, соціально-психологічної драми та комедії, історичної трагедії, музичної драми-опери, водевілю. Діяльність труп М. Кропивницького, П. Саксаганського, М. Садовського. Чільне місце європейської класики в репертуарі українських театрів. Український театр у період національно-визвольного руху 1917-1920 рр. Роль музично-драматичної школи М. Лисенка (м. Київ) та «Союзу співацьких і музичних товариств» (м. Львів) у розвитку українського музичного та хорового мистецтва. Особливості діяльності галицького театру «Руська Бєсїда».

«Театр корифеїв». Родина Тобілевичів і український театр. Розвиток аматорського театру (гуртки 60-70-х рр.) на Наддніпрянській Україні. Репертуарний голод, пошуки форм і сценічних засобів. Діяльність трупи Г. Ашкарєнка. «Театральне товариство» 1882 р. – перша українська професійна трупа «корифеїв». Склад та діяльність, роль провідних діячів трупи у розвитку театральної культури, драматургії (І. Карпенко-Карий, М. Старицький, М. Кропивницький, ін.). Дальший розвиток театру і драматургії на Східній Україні.

Родина Тобілевичів. Її значення для розвитку українського театру і драматургії. Значний особистий внесок у відродження національної ідентичності нашого народу і культурно-мистецького розвитку національного українського реалістичного професійного театру. Творча діяльність Марії Заньковецької (псевдонім Садовська – Барілотті), Івана (сценічний псевдонім

Карпенко-Карий), Миколи (псевдонім Садовський), Панаса (псевдонім Саксаганський).

Роль професійного театру у розвитку української національної культури. Відкриття галицького професійного театру «Руська Бесіда» (1864). Гастрольний характер діяльності театру. Специфіка творчого репертуару театру (українські соціально - побутові п'єси, міщанські та історичні драми, водевілі, оперети, опери, західно - європейська драматургія). Роль театру у пробудженні національної свідомості галицьких українців, його місце в історії галицького відродження та історії утворення модерного українського театру на Центральних і Східних українських землях. Роль професійного театру у розвитку української національної культури.

Історія «театру корифеїв». «Золотий вік» національного театру, його українізація та відокремлення від імперського впливу. Боротьба з Емським указом та Валуєвським циркуляром. Створення Марком Кропивницьким на Слобожанщині першого в Україні дитячого театру, в якому акторами були неписьменні селянські діти. Жанрова специфіка репертуару. Синкретизм: поєднання непоєднуваного (драми та комедії – з мюзиклами, танцями, хором співом) сповнене національної автентики. Сценічна адаптація відомих творів українських та зарубіжних авторів. Невіддільна частина сюжетів театру корифеїв від різноманітних фольклорних мотивів, обрядів та ігор, які поєднувалися з піснею й танцем (сватання, весілля, колядки, щедрівки та інші календарно-обрядові пісні). Надзвичайна популярність українського професійного театру в Україні та за її межами.

Літературний процес кінця ХІХ – початку ХХ століття.

Загальна характеристика суспільно-політичного і культурного життя України кінця ХІХ – початку ХХ століття. Поглиблене розуміння суспільної ролі літератури, складність різноманітних переплетень і боротьби напрямів, течій, груп, угруповань того часу. Складні, несприятливі умови розвитку української періодики ХІХ століття.

Відсутність української періодики на Східній Україні. Українська періодика в Галичині і Буковині. Новий період в історії української журналістики, що розпочався після революції 1905-1907 рр. Виникнення української періодичної преси на Наддніпрянщині. Перша щоденна українська газета «Рада», її політична програма. Гумористично-сатиричний тижневик «Шершень», його політична гострота, злободенність, широта тематики, глибина соціальних узагальнень. «Записки українського наукового товариства» у Києві, «Записки» та «Етнографічний збірник» львівського Наукового товариства імені Тараса Шевченка, їх значення для збагачення і дальшого піднесення науки в Україні. Освітньо-культурні періодичні видання «Світло» та «Сяйво».

Загальний огляд літературного процесу в Україні кінця XIX – початку XX століття, стильові течії модернізму, їх представники. Неоромантизм. Символізм. Імпресіонізм. Експресіонізм.

Творчість представників «Покутської трійці». Жанрово-тематична специфіка творчості представників «Покутської трійці» (Василь Стефаник, Лесь Мартович, Марко Черемшина). **Василь Стефаник (1871 - 1936).** Оригінальний спосіб відтворення духовного світу селянина-трудолюбця; сила проникнення в таємниці людської душі, вражаюча правда психологічного аналізу; багатство жанрових форм; монументальність мислення в мініатюрі. Твори про рекрутчину: «Виводили з села», «Стратився». Тема еміграції в новелі «Камінний хрест». Зубожіння народних мас, сімейні трагедії, кримінальні злочини, інші суспільні лиха, зумовлені соціальними причинами – тема новел «Кленові листки», «Катруся», «Новина» та ін.). Реально-гуманістичний зміст «Кленових листків».. Новели про події першої світової війни та її наслідки в житті селянства («Діточа пригода», «Пістунка», «Гріх», «Думає собі Касіяниха...», «Мати»). Мотив соціального та національного визволення, возз'єднання українського народу («Марія»). Величний образ Матері. Маєстат болю і батьківської туги («Сини»). Особливості стилю новеліста. Новели В. Стефаника в контексті української та європейської новели. **Лесь Мартович (1871-1915).** Галицьке село на зламі двох століть у художньому зображенні Мартовича. Глибокий соціальний підтекст символічної назви. «Мужицька смерть» як етап у становленні реалізму Мартовича. Оповідання, спрямовані проти фальші конституційних буржуазних свобод, реакційної системи виборів у Австро-Угорській імперії («Квіт на п'ятку», «Смертельна справа», «Хитрий Панько»). Зростання політичної свідомості громади в оповіданні «Війт». Повість «Забобон». Демократична тенденційність і полемічна спрямованість. Новаторство Леся Мартовича. **Марко Черемшина (1927-1974).** Новий підхід до зображення села. Глибина проникнення в сутність життєвих явищ, багатство психологічних «зрізів» (збірка «Карби»). Автобіографічна новела «Карби». Картини безпросвітних злиднів, знущання панів, різних утисків деспотичного уряду, що приводять селянина до жебракування, в новелах «Святий Николай у гарті», «Чічка», «Більмо», «Основини». Трагічна доля дітей-сиріт («Злодія зловили»), дівчат-покриток («Зведениця»). Цикл новел «Село за війни» – новелістична повість про жахи війни. Новаторство та гуманістичний пафос творів циклу. Марко Черемшина в критиці.

Михайло Коцюбинський (1864-1913) – майстер модерної української прози кінця XIX – початку XX століття. Гуманістична спрямованість ранніх творів («Андрій Соловійко, або Вченіє світ, а невченіє тьма» та ін.). Оповідання про дітей («Ялинка», «Харитя», «Маленький грішник»). Панас Мирний про оповідання «Харитя». Новаторство М. Коцюбинського в зображенні життя

молдаван, татар, турків. Оповідання «Для загального добра». Викриття відсталих звичаїв, забобонів, марновірства в оповіданнях «Пе-коптьор», «Відьма». Тема ламання національно-патріархальних традицій у татарському селі в нових суспільно-економічних умовах («В путях шайтана», «На камені»). Тема психологічної роздвоєності людини-митця в етюді «Цвіт яблуні». Елементи європейського модерну. Новела «Intermezzo» – поетичний маніфест найважливіших принципів мистецтва. Тема революції 1905 року. Новели «Сміх», «Він іде!» – гнівний протест митця проти чорносотенної політики погромів. Образ людей сильних духом, благородних в устремліннях, мужніх і самовідданих («Невідомий», «Personagrata», «Коні не винні», «Подарунок на іменини»). Повість «Fata morgana». Художні панорами класової диференціації; риси нового світосприйняття в українському селі. «Тіні забутих предків». Творчий підхід у використанні фольклору, в осмисленні гуцульської міфології. Сильове новаторство. Твори письменника в музиці, живописі та кіно. Образ Михайла Коцюбинського в художній літературі. Літературознавчі праці про письменника.

Ольга Кобилянська (1863-1942). Життєвий і творчий шлях. Формування суспільно-політичних та літературно-естетичних поглядів. Повість «Людина» – етапний твір у творчості О. Кобилянської. Повість «Царівна». Тематична новизна, художнє багатство твору: місце інтелігенції в суспільстві; свобода людини і її протидія насильству та гніту; жіноче питання.. Повість «Земля». Тема трагічного становища селянства, обездоленого і залежного від влади землі. «В неділю рано зілля копала...» – незрівнянна епопея кохання (В. Бобинський). Глибокий філософський зміст твору, модифікація фольклорних образів. Засудження лихоліть війни в новелах «Назустріч долі», «Лист засудженого вояка до своєї жінки». Реалістичні образи людських трагедій за умов приватновласницького ладу у творах Кобилянської 20-х років («Вовчиха», «Але господь мовчить»). Місце спадщини письменниці в українському літературному процесі. Письменниця в оцінці сучасного літературознавства

Архип Тесленко(1882-1911).Оповідання 1904-1906 рр. Гуманістичний пафос оповідання «За паспортом». Трагічна постать наймицьки в оповіданні «У городі». Проблема становлення нової людини («Мати»). Тема духівництва («Любов до ближнього», «У схимника»). Повість «Страчене життя». Автобіографічні твори «Поганяй до ями!», «Немає матусі», «Прощай, життя!». Сила художнього узагальнення. Глибина психологічної експресії, лаконізм стильової манери, тужливий ліризмв оповіданнях «В тюрмі», «На чужині», «В пазурах людини», «Свій брат». Автобіографічна основа творів. Тема громадської мужності учасників визвольного руху в умовах реакції. Значення творчості Архипа Тесленка.

Степан Васильченко(1879-1932). Щоденник «Записки вчителя». Нові тенденції в зображенні селянського життя. Психологічне, «настроєве» трактування теми розлуки з рідним краєм. Трагедія бідняцького життя, зумовлена нелюдським соціальним ладом («Відьма»); пошуки селянином кращої долі («В темряві»); висока краса народної душі («У панів»). Тема трагічної долі талановитої людини з народу («Талант»). Зображення соціально-політичних зрушень в оповіданні «Мужицька арихметика». Тема вчительської долі («З самого початку», «Вова», «Вечеря», «Над Россю»). Традиції і новаторство в зображенні світу дитини («Дош»). Ліричний герой оповідань «Басурмен», «Свекор», «Циганка». Праця над повістю про Т. Шевченка «В бур'янах».

Володимир Винниченко(1880-1951). Неореалізм Володимира Винниченка. Збірка новел «Краса і сила» (1906). Утвердження неореалізму як індивідуальної стильової домінанти. Особливості поезики малої прози («Студент», «Солдатики», «Раб краси», «Малорос-європеєць», «Біля машини»). Твори В. Винниченка про дітей. Збірка «Намисто». Глибоке проникнення у внутрішній світ дитини («Федько-халамидник», «Кумедія з Костем»). Романістика В. Винниченка. Жанрові модифікації романів. Утопічно-пригодницькі романи («Сонячна машина»). Антитоталітарний пафос роману «Слово за тобою, Сталіне!». Жанрова палітра драматургії (психологічна драма, комедія). Система морально-етичних конфліктів у драмах «Чорна Пантера і Білий Медвідь» «Закон». Художня своєрідність політичного памфлету «Відродження нації». Щоденники. Місце письменника в історії української літератури і культури. Сучасне літературознавство про творчість В. Винниченка.

Стильові особливості українського поетичного модернізму. Політична загостреність, філософська широта; розмаїтість тематики і новий позитивний герой – головні ознаки передової української поезії другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Творчість Я. Щоголева, І. Манжури, П. Грабовського, І. Франка, Лесі Українки, В. Самійленка. Молоді поети (Олександр Олесь, М. Вороний, Б. Лепкий, М. Чернявський, А. Кримський та ін), особливості їх творчого методу. Тяжіння української драми до багатопланового пізнання життя та ідейно-художнього синтезу. Основні жанри української драматургії цього часу: соціальна комедія, народна драма, психологічно-побутова та соціально-історична драма.

Леся Українка (Лариса Петрівна Косач-Квітка)(1871-1913). Неоромантичний характер творчості Лесі Українки. Суспільно-політичні та літературно-естетичні погляди. Боротьба за громадянськість, поглиблення народності, суспільної ролі літератури. Лірика. Збірки поезій «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки». Мотиви лірики: заклик до визвольної боротьби («Contraspetspergo», «Досвітні огні», «Товарищі на спомини»); утвердження ролі художнього слова як зброї у визвольній боротьбі народу

(«Слово, чому ти не твердая криця», «Де поділися ви, голоснії слова...»), «Поет під час облоги»); ідея єднання трудящих («Дим», цикл «Єгипетські фантазії»); патріотичний пафос («І все-таки до тебе думка лине...»), цикл «Сльози-перли»); уславлення творчого генія народу («Напис в руїні»); поетизація визвольної боротьби («Пісні про волю»); сатиричне викриття ліберального панства («Пан-народовець», «Практичний пан»); оспівування краси природи рідного краю («Подорож до моря», «Давня весна»); інтимно-особистісні мотиви («Хотіла б я тебе, мов плющ, обняти...» та ін.). Поетичні цикли «Подорож до моря», поезія «Красо України, Подолля», «Сім струн», «Кримські спогади», «Весна в Єгипті» та ін.). Ідейно-естетична концепція людини – активної особистості, сильної духом, впевненої у прекрасному майбутньому. Поеми. Своєрідна міграція мотивів і образів лірики – в поемах: теми патріотизму («Самсон»), вирішальної ролі народу у визвольній боротьбі («Роберт Брюс, король шотландський»), покликання митця («Давня казка») та ін. Багатомірне пізнання життя, дослідження історико-філософської діалектики явища та ідейно-художнього синтезу.

Драматургія Лесі Українки – нове явище в українській літературі. Тематичне і жанрове багатство драм. Лірико-драматичні поеми «Одержима», «На руїнах». Життєстверджуюча сила жертвності, овіяної ідеалом революційної краси. Ідейна концепція драматичної поеми «Кассандра». Драматична поема «В катакомбах»: ідея соціального визволення народу, розвиток теми прометеїзму, її гостросучасна інтерпретація. Драматична поема «Бояриня», її пафос, проблематика, художні образи. Оригінальне трактування світових образів у драмі «Камінний господар». Моральне кредо письменниці, високий гуманістичний ідеал краси вільнолюбивого незнищеного людського духу («Лісова пісня»). Філософська ідея, художня правда. Соціальний і філософський зміст, міфологічна першооснова образу Мавки. Трансформація символічного образу калини в «Лісовій пісні». Місце «Лісової пісні» у світовій літературі. Огляд прозових творів («Над морем», «Приязнь», «Помилка»). Творчість Лесі Українки в оцінці критики. Місце поетеси і драматурга в історії світової культури.

Розвиток українського символізму в кінці XIX – на початку XX століття. Символізм як одна зі стилізованих течій модернізму, що виникла у Франції в 70-х рр. XIX ст. Особливості виникнення і розвитку українського символізму. Символ як основний художній образ у символізмі. Модерна українська поезія поч. XX ст. Елементи і впливи символізму в творчості Миколи Вороного, Миколи Філянського, Грицька Чупринки, у драматичних творах Олександра Олеся, в поезії поетів галицької «Молодої Музи», Василя Пачовського, Петра Карманського, прозаїка Михайла Яцкова. Репрезентація ідей символізму в літературній критиці (Микола Євшан (Федюшка), Микола

Сріблянський (Шаповал). Рання творчість Павла Тичини, Якова Савченка, Олекси Слісаренка та ін.

«Молода Муза» (1907 - 1909) - перша львівська богема: письменники-модерністи на початку ХХ ст. «Молода Муза» (1907-1909) як творчий осередок письменників-модерністів. Осмислення європейських тенденцій у просторі української культури. Значення літературного журналу «Світ». Творчість Остапа Луцького, Михайла Яцкова, Ірини (Орисі) Смаль-Стоцької, Михайла Рудницького, Богдана Лепкого, Петра Карманського, Василя Пачовського, Сидора Твердохліба. Орієнтація на європейський модернізм, богемний спосіб життя, одержимість творчістю, утвердження ідеалів краси за допомогою українського слова. **Богдан Лепкий (1872-1941)** український педагог, прозаїк, поет, мистецтвознавець, літературний критик, перекладач, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, художник. Загальний огляд поетичної спадщини Богдана Лепкого. Вірш «Журавлі» («Видиш (Чуєш), брате мій...»), який став народною піснею (музика Л. Лепкого), а також гімном українського січового стрілецтва. Народний варіант пісні поета «Час рікою пливе». Проза Богдана Лепкого. Історичні повісті про гетьмана Івана Мазепу («Мотря» у 2 т., «Не вбивай», «Батурин», «Полтава», «Над Десною», «Бої», «З-під Полтави до Бендер»). Творчість Богдана Лепкого для дітей («Під ялинку» та ін). Літературознавча спадщина Богдана Лепкого. Перекладацька та видавнича діяльність.

Микола Вороний (1871-1938). Трагічна доля митця. Філософська наповненість, протиставлення поетичної одухотвореності сірим будням життя, нестримне прагнення людини до краси, світла, трагізм духовної самотності у ліриці Миколи Вороного. Тема міста у творчості Миколи Вороного, орієнтація на кращі зразки європейської літератури. (Зб. «Ліричні поезії», «В сяйві мрій», «За Україну»). Поема «Євшан-зілля» - утвердження необхідності повернення людині історичної пам'яті, усвідомлення своєї національної приналежності. Літературознавча та театрознавча спадщина.

Олександр Олесь (Олександр Іванович Кандиба (1878 – 1944). Український поет, драматург, представник символізму. Два періоди творчості митця: в Україні (1907-1918) та в еміграції (1919-1944). Модерністичне спрямування поетичних збірок «З журбою радість обнялась», «Будь мечем моїм!..» («Поезії. Кн. II»), «Книжка третя». Передбачення краху російської імперії та заклик до виборювання національної самостійності у циклах «Юнацькі пісні», «З щоденника. Р. 1917 «Еміграційна поезія» Олександра Олеся. («В вигнанні дні течуть, як сльози», «І ти продався їм, Тичино...»). Протест проти розстрілів української інтелігенції (драма «Земля обітована»). Значення творчості Олександра Олеся для розвитку українського модернізму.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ ст.

Літературний процес 10-30-х років. Історичні умови розвитку української літератури в новітній час. Трагічне завершення національних визвольних змагань і встановлення на більшій частині України більшовицького режиму. Суспільно-політична ситуація на західноукраїнських землях у першій половині ХХ ст. Піднесення української культури в 20 роках і пізніше посилення тоталітарного тиску. Друга світова війна й українська література.

Питання періодизації та систематизації українського літературного процесу ХХ - початку ХХІ ст. Основні етапи розвитку літератури радянської доби: література «розстріляного Відродження» (20-30 роки), література воєнного й повоєнного часу (40-50 роки), література часів суспільної відлиги й посилення тоталітарного тиску (60-80 роки). Література Західної України до 1939 року. Література української діаспори. Література кінця ХХ - початку ХХІ ст.

Художні напрямки, течії, стилі в українській новітній літературі. Розвиток течій раннього модернізму (неоромантизм, символізм, імпресіонізм), їх взаємодія з тенденціями реалізму й авангардизму. Авангардизм як провідний художній напрямок в європейській культурі ХХ ст., складність його утвердження в українській культурі та літературі. Течії авангардизму в українській літературі (експресіонізм, футуризм, сюрреалізм, естетика екзистенціалізму й абсурду). «Соціалістичний реалізм» – штучний напрямок у літературі та мистецтві, ініційований компартією, можливий лише у межах соціалістичного режиму. Запровадження на теренах письменства позахудожнього за походженням принципу партійності. Дискредитація принципу народності. Використання принципу інтернаціоналізму з метою нівеляції національного духу письменства. Взаємодія соцреалізму й неоромантизму в творах Олександра Довженка, Михайла Стельмаха, Олеса Гончара, драматизм долання ідеологічних штампів. Рецидиви соцреалізму в сучасній українській культурі, в так званому нацреалізмі. Постмодерні пошуки сучасних українських письменників.

Література «Розстріляного відродження». «Розстріляне відродження» – умовна назва літературно-мистецької генерації 20-х – початку 30-х років, репресованої комуністичною системою. Піднесення націотворчих на художніх сил, де провідну роль відігравала література.

Характеристика різних літературних угруповань («Гарт», «Плуг», «Ланка» – згодом МАРС, «неокласики», ВАПЛІТЕ, «Аспанфут» – згодом «Нова генерація», «Авангард», ВУСПП, «Молодняк», «Західна Україна» (більшість з них – ґрунтована на позахудожніх засадах, частина – МАРС, «неокласики», ВАПЛІТЕ – зорієнтована на достеменно творчі проблеми). Роль періодичних

Політика «українізації» як спроба партії контролювати цей процес. Розпуск літературних організацій (1932), створення єдиної Спілки радянських письменників

(1934). Репресії проти письменників. Занепад літературної творчості: декретованість тематики, стильова уніфікація. Перетворення небагатьох, впокорених радянською владою письменників на «класиків соціалістичного реалізму»

Спалах Літературної дискусії 1925-1928 рр., порушення онтологічної проблеми: бути чи не бути українській літературі, українській культурі, українській нації. Перехоплення ініціативи компартією, груба підміна естетичних понять політичними, зірвання дискусії і перехід до репресій, починаючи з процесу СВУ (1930).

Висока культура поетичного мовлення «неокласиків», уміння дисциплінувати «кордоцентричну» стихію українського письменства, органічно поєднати традицію класики із модерними творчими пошуками Микола Зеров, Максим Рильський, Павло філіпович, Михайло Драй - Хмара, Освальд Бургардт). Необароко Миколи Бажана. Неореалістична та філософська лірика Євгена Плужника.

Формування нової української прози 20-х років, її жанрово-стильовий спектр. Експериментальна проза 20-х років. Романтика національно-визвольної боротьби народу в романістиці Юрія Яновського. Осмислення трагедії нації та людини у творах Миколи Хвильового та Григорія Косинки, («Фавст»), повісті «Смерть» А. Антоненка-Давидовича; зображення колізій сучасності у романах Валер'яна Підмогильного та ін. Сатира Остапа Вишні.

Розвиток українського театру та драматургії. Поєднання традицій і новаторства. Відмінність художніх концепцій у режисерській практиці Леся Курбаса (експериментальне синкретичне мистецьке об'єднання «Березіль») і Гната Юри (реалістично-побутовий театр ім. І. Франка).

Література Західної України.

Стрілецька поезія. Роль націоналістичного журналу «Літературно-науковий вісник» (з 1933 р. – «Вісник») Дмитра Донцова у формуванні політичних настроїв і літературно-естетичних уподобань західноукраїнського суспільства та еміграції. Поезія Б.-І. Антонича – найпомітнішої творчої особистості міжвоєнних десятиліть.

Література еміграції. Виникнення політичної еміграції, її політична, науково-освітня і культурно-мистецька діяльність. Національно зорієнтовані угруповання «Веселка» (Каліш), «Культ» (Подєбради), «Танк» (Варшава), «Ми» (Варшава) та їх часописи. «Празька школа» поетів. Євангельські мотиви прози Наталени Королевої. Історична проза Юрія Липи та Уласа Самчука про долю українського селянства у першій третині ХХ ст.

Українська поезія I половини ХХ століття. Естетична багатогранність української поезії 20-30-х років ХХ століття. Становлення української новітньої поезії: теми, мотиви, художні особливості. Український символізм. Особливості авангардизму як відгалуження модернізму, його відмінні від модернізму риси,

підкреслення епатажного етикету, спрямованість на деструкцію мистецтва, скандал, шоу, вказування на глухі кути того чи іншого стилю. Теоретичний дискурс українського футуризму М.Семенка, Г.Шкурупія, Ю.Шпола та ін. Особливості шукань футуристів у періоди кверофутуризму, панфутуризму та «Нової генерації».

Павло Тичина (1891-1967). Суперечлива, неоднозначна творча та життєва доля поета на різних етапах складної історії української літератури. «Сонячні кларнети» – підсумковий етап ідейно-естетичних пошуків української поезії початку ХХ ст. і водночас – естетична програма духовного відродження нації на міцній етичній основі. Метафорична концепція «Сонячних кларнетів», її синестезійної основи. Непомилне чуття історизму в поемі «Золотий гомін». Тривожне завбачення поетом трагедії національної революції («Скорбна мати»). Збірка «Замість сонетів і октав» – художній документ загальнонаціональної катастрофи 1917-1920 рр.. Пошуки нових зображально-виражальних засобів у збірках «Плуг», «В космічному оркестрі», «Вітер з України», поєднання форм (гекзаметр, сонет, тріолет) з авангардистськими та модерністськими (різностопова строфа, астрофічний вірш і т.п.). Змалювання страшних картин голоду в поезіях «Загупало в двері прикладом», «Голод» – як моторошна прелюдія голодомору в Україні 1932-1933-го і 1947 років. Глибоко трагедійне сприйняття письменником жовтневого перевороту і його наслідків. Поема-симфонія «Сковорода» – свідчення поступового згасання енергії «кларнетизму» у творчості Павла Тичини впродовж його життя, починаючи з 30-х років. Творчість Павла Тичини в роки Другої світової війни. Основні теми і мотиви післявоєнних збірок поета. Філософське осмислення подвигу і безсмертя народу у поемі «Похорон друга». Концепція патріотизму, незнищенності народу в поезії «Я утверждаюсь». Павла Тичина і поети «шістдесятники». Посмертна збірка «В серці у моїм» Публіцистичні, літературознавчі і критичні праці; перекладацька діяльність. «Щоденникові записи». Художнє новаторство, естетичні уроки, національне і світове значення творчості Павла Тичини.

Український неокласицизм. Естетичні засади творчості неокласиків. Неотрадиціоналізм і його місце в координатах модерного мистецтва: усвідомлення і засвоєння багатства української національної традиції; потреба пересадити на український ґрунт найвидатніші твори європейської класики і сучасної літератури різних народів; встановлення атмосфери здорової літературної конкуренції, а не кон'юнктурного протегування. Провідні теми й мотиви творчості неокласиків (значення культури в розвитку суспільства, любовна та еротична лірика, психологізований пейзаж...) Версифікаційні особливості поезії неокласиків. Розвиток жанру сонета. Значення перекладацької спадщини неокласиків. Значення літературознавчої спадщини неокласиків. Трагічна доля «грона п'ятірного»: розстріл Миколи Зерова і Павла Филиповича, смерть у

концтаборі Михайла Драй-Хмари, рееміграція Освальда Бургардта, моральне нищення Максима Рильського. **Микола Зеров (1890-1937)**. Багатогранність таланту Миколи Костянтиновича Зерова – поета, науковця, видатного перекладача, літературного критика, визнаного лідера «неокласиків». Збірка «Камена» Ідея краси як духовної гармонії. Літературознавча діяльність. Нариси «Леся Українка», «Нове українське письменство», збірки літературознавчих статей «До джерел», «Від Куліша до Винниченка». **Максим Рильський (1895-1964)**. Ранні збірки поезій «На білих островах»? «Під осінніми зорями» – сповідь молодої душі, орієнтація на інтимно-довірливий, психологічний ліризм. Неокласичний період творчості. Збірка «Синя далечінь»: класичні віршові форми у поезіях (сонет, рондо, октава, гекзаметр). Поетичні досягнення й суперечливі позиції збірок «Крізь бурю й сніг», «Тринадцята весна», «Де сходяться дороги», «Гомін і відгомін». Творчість періоду Другої світової війни («Слово про рідну матір», «Неопалима купина» та ін.). Образ України у поемі-видінні «Жага». Автобіографізм поеми «Мандрівка в молодість».. «Третьє цвітіння» поета: збірки «Троянди й виноград», «Далекі небосхили», «Голосіївська осінь», «В затінку жайворонка» та ін. – синтез кращих здобутків попередніх етапів. Посмертне видання збірки новел «Бабине літо». Перекладацька діяльність. Внесок Максима Рильського в осмислення історії літератури, праці з фольклористики, мистецтвознавства, мовознавства, теорії перекладу. **Юрій Клен (Освальд Бургардт) (1891-1947)**. Україноцентричний переворот у свідомості митця під впливом Миколи Зерова. Перекладацька діяльність О. Бургардта в «гроні п'ятірному». Вимушена рееміграція до Німеччини (1931). Антисталінський пафос поеми «Прокляті роки». Мотиви європейської лицарської романтики у збірці «Каравели». «Попіл імперій» – центральний твір у поетичному доробку митця, широкомасштабний художній літопис історичних подій ХХ ст., що вели до краху наддержав. Культурологічна насиченість художньої тканини поеми. Тема ГУЛАГу, новаторство в її розкритті. Літературознавча («Леся Українка і Гейне», «Гейне в українських перекладах», ін.) і критична діяльність Юрія Клена. Значення творчості Юрія Клена.

Володимир Сосюра(1898-1965). Життєвий шлях поета у контексті загальних умов творчості митців «розстріляного відродження», його відображення в автобіографічному романі «Третя Рота». Трагічність постаті В. Сосюри («два Володьки» – «українець» і «комуніст»): концепція двоїстості української людини радянської доби. Романтичні ілюзії періоду громадянської війни, їх відображення у поемі «Махно». Перші поетичні книжки: «Пісні крові», «Поезії». Стрімкий шлях поетичного зростання і величезної популярності: збірки «Червона зима», «Осінні зорі», «Золоті шуліки», «Коли зацвітуть акації» та ін. Оновлення В. Сосюрою жанру інтимної лірики. Гіперболізація почуттів, музика ліричного слова і пісенність мови у поезіях

«Так ніхто не кохав», «Ластівки на сонці», «Коли потяг у даль загуркоче», «Марії». Національні мотиви в поезіях «І пішов я тоді до Петлюри», «Україна моя», «Сад». Полум'яна громадянська лірика часів Другої світової війни. Змалювання образу Батьківщини у вірші «Любіть Україну». Лірика останнього періоду творчості В. Сосюри. Провідні мотиви збірок «Щоб сади шуміли», «На струнах серця», «Солов'їні далі» та ін. «Шухлядні» твори В. Сосюри. Поема «Мазепа». Пристрасний вияв любові до України у «Вступі до поеми» і перегук його з прологом до поеми «Мойсей». І. Франка. Поема «Розстріляне безсмертя» – трагічний мартиролог української літератури і культури. Місце В. Сосюри в українській літературі.

Євген Плужник (1898-1936). Неореалістичний експресіонізм лірики Євгена Плужника Трагічна доля митця. Відображення масштабів соціальних потрясінь і людських трагедій, пристрасне утвердження гуманістичного ідеалу в збірці «Дні» і «Рання осінь». Драматична доля третьої збірки «Рівновага». Осмислення у поемі «Галілей» драматичних суперечностей пореволюційної дійсності, боротьба сумніву та надії, що охопила серце поета-гуманіста. Медитативність та філософічність поеми «Канів», проблема взаємостосунків у минулому, сучасному та майбутньому міста і села – колиски нації. Протистояння чесності, порядності і бездуховності, пристосуванства у драмі «Професор Сухораб». Зображення розколу родини, члени якої належать до антагоністичних сил суспільства, у трагікомедії «Змова в Києві» (опубл. 1989). Соціально-політичні й ідеологічні мотиви твору. Перекладацька діяльність.

Богдан-Ігор Антонич (1909-1937). Фольклорно-символістський світ Богдана-Ігоря Антонича. Випробування лірики у різних формах її прояву – авангардистських та класичних, не протиставних, а зіставних (зб. «Привітання життя»). Трактатування християнства та поганства як рівноправних еманцій єдиного Божественного єства, самоусвідомлення людини як однієї з ланок біологічного космосу, подолання часу у момент заглиблення поетичної уяви до праоснов буття у збірках «Три перстені», «Книга Лева», «Зелена Євангелія». Завершення плюралістичної концепції Богдана-Ігоря Антонича у сюрреалістичній збірці «Ротації», врівноваження антитетичних категорій прекрасного та потворного.

Поети «празької школи» «Празька школа» – умовна назва літературного покоління емігрантів міжвоєнного двадцятиліття. Чехословаччина – основний осередок їхньої концентрації. Спільні риси: естетична концепція, сформульована переважно Є. Маланюком за часів його перебування у калішському таборі інтернованих вояків Армії УНР. Збірка «Сагайдак» Ю. Дарагана – сукупність мотивів, розвинених Є. Маланюком, О. Ольжичем, Л. Мосендзом, Ю. Кленом (О. Бургардтом), Н. Лівницькою-Холодною, О. Лятуринською, О. Стефановичем та ін.: історичні візії козацького, києво-руського чи доісторичного гатунку, туга за Україною, вольові імперативи тощо.

Обстоювання потреби виховання національного чину при визнанні автономності мистецтва, полеміка з цього приводу з Д. Донцовим, публікації творів «пражан» у редагованому ним часописі «Вісник» (1933-1939; до 1933 – «Літературно-науковий вісник»). Перегук творчої позиції «празької школи» з генерацією «розстріляного відродження». Переведення «філософії серця» у нову якість – «філософію чину». Зображення нового, діяльного, цілеспрямованого типу українця міжвоєнного двадцятиліття та періоду Другої світової війни. **Євген Маланюк (1897-1968)** Євген Маланюк – найяскравіша постать серед представників «празької школи». Активна участь у національно-визвольній боротьбі 1917-1920-х років. Інтернування до Польщі (1920), переїзд до Чехословаччини, повернення до Польщі (1929). Заснування у м. Каліш (Польща) літературного журналу «Веселка» (1922-1923; разом з Ю. Дараганом), участь у літературних групах «празька школа», «Танк» (Варшава, 1929), співпраця з журналами «Літературно-науковий вісник» і «Вісник» (Львів) Д. Донцова, «Ми» (Варшава). Друга еміграція: Німеччина (1945) і США (1948-1968). Участь у літературних організаціях Мистецький український рух (МУР) і Об'єднання українських письменників (ОУП) «Слово». Синтез неоромантичних, символістських та «неокласичних» тенденцій у ліриці Євгена Маланюка, її публіцистичність, патетика, історіософічність; критичне ставлення поета до авангардизму. Загострення антитетичної символіки класично довершеної «степової Еллади» та потворної «чорної Еллади», «Антимарії», як взаємовиключні прояви України. Жорстка, експресивна вольова манера поетичного мовлення Євгена Маланюка міжвоєнних десятиліть (збірки «Стилєт і стилос» (1925), «Гербарій» (1926), «Земля й залізо (1930), «Земна Мадонна» (1934), «Перстень Полікрата» (1939) та ін.). публікації інтимних віршів, датованих 20-30-ми роками, у збірках «Остання весна» (1959), «Серпень» (1964) та у посмертній – «Перстень і посох» (1969). Культурологічні та літературознавчі праці. Еволюція рецепції творчості Є. Маланюка в українському літературознавстві. **Олена Теліга (1907-1942)**. Життєвий і творчий шлях поетеси-патріотки. Активна участь у політичному та культурному житті еміграції міжвоєнних років (членство в ОУН, входження до літературного угруповання «Танк», головування в мистецькому товаристві «Зарево»). Діяльність в окупованому німцями Києві (організація «Спілки письменників», редагування ж. «Літаври», ін.) під час Другої світової війни. Поетична спадщина О.Теліги – «приватні листи світові», спрямовані на осмислення драматичної сучасності. Виразний автобіографізм поетичних творів, втілення у них нового ідеалу української жінки («Сучасникам», «Чоловікові», «Відповідь»). Мотиви «чину» і «боротьби». Публіцистичні, літературно-критичні праці. **Олег Ольжич (Олег Кандиба) (1907-1944)** – героїчний тип людини і поета, незламний борець за волю свого народу. Діяльність Олега Ольжича, пов'язана з Культурною Референтурою ОУН.

Мученицька смерть поета. Поезія О.Ольжича в контексті творчого доробку «празької школи». Особливості його поетичних збірок «Рінь» і «Вежі» а також збірки «Підзамчя» що вийшла після його загибелі. Історіософічні вірші: нова об'ємність, новий несподіваний вимір гострих проблем сучасної поетові історії. Змалювання і боротьби українського підпілля проти окупації в поемах «Городок» і «Незаномому Воякові». Утвердження ідеї української державності, самопожертви «покоління титанів» і засудження зрадництва, політичної сліпоті і пасивності.

Українська проза 10-30-х років ХХ ст.

Микола Хвильовий(1893-1933). Трагічна постать Миколи Хвильового (Фітільова) в українській літературі та культурі. Порухення ним відповідальних проблем у Літературній дискусії 1925-1928 рр.: орієнтація на «психологічну Європу» і відмова від «російського диригента», проголошення «азіатського ренесансу» та «романтики вітаїзму». Дебют Миколи Хвильового як поета-авангардиста (збірки «Молодість», «Досвітні симфонії», поема «В електричний вік»). Новели збірки «Сині етюди».Еволюція письменника від імпресіоністичної манери з деякими ознаками неоромантизму та експресіонізму до неореалізму. Розкриття антилюдської суті революції, здійсненої більшовиками, у новелах «Я (Романтика)», «Кіт у чоботях», «Мати». Проблема «зайвих людей» – недавніх активних учасників громадянської війни, що не знаходять собі місця в новій, пореволюційній дійсності в повісті «Санаторійна зона» . Розвінчування фарисейства комуністичних чиновників, подвійної моралі партійців і державних керівників у новелах «Ревізор» і «Свиня», повісті «Іван Іванович». Порухення важливих питань національно-культурного відродження України в «незакінченому» романі «Вальдшнепи», суголосних з проблематикою дискусійних циклів памфлетів письменника («Камо грядеши», «Думки проти течії», «Апологети писаризму») і памфлету «Україна чи Малоросія?». Повернення художньої спадщини Миколи Хвильового, сучасна оцінка його творчості в Україні та зарубіжжі.

Валер'ян Підмогильний (1901-1937). Життєвий і творчий шлях. Перекладацька діяльність. Рання творчість, перші психоаналітичні оповідання: «Добрий Бог», «Гайдамака», «Пророк». Низка новел про голод: «Собака», «Проблема хліба», «Син» та ін. Твори, присвячені українським визвольним змаганням, – цикл новел «Повстанці», повість «Третя революція» . Інтелектуально-психологічний роман «Місто». Розкриття боротьби в людині ірраціонального і раціонального, духовного і плотського, психіки й інтелекту в повісті «Без назви». Новаторство експериментальної прози Валер'яна Підмогильного, її зв'язок з класикою та модернізмом. Вплив на розвиток української інтелектуальної прози 60-х років ХХ ст.

Новаторство драматургії 10-30-х років ХХ ст.

Іван Кочерга(1881-1952).Іван Кочерга – знакова постать української драматургії. Перші російськомовні п'єси: драматична казка «Пісня в келиху» і «Дівчина з мишкою». Перші твори українською мовою: комедія «Фея гіркого мигдалю» та «Алмазне жорно». Вершинний твір І. Кочерги – драматична поема «Свіччине весілля» ..Літературна праця під час Другої світової війни. Завершення драматичної поеми «Ярослав Мудрий». Поетичний образ Києва як політичного і культурного центру Русі. Драматична поема «Пророк» присвячена життю Т. Шевченка після заслання. Перекладацька діяльність І. Кочерги: інтерпретації опери «Фауст» Ш. Гуно і драми-казки «Синій птах» М. Метерлінка. Значення творчості Івана Кочерги для розвитку української драматургії.

Микола Куліш(1892-1937). М. Куліш – найвидатніший драматург доби «розстріляного відродження». Успішний дебют М. Куліша п'єсою «97. Драма «Комуна в степах» (1925, друга ред. – 1931) та «Прощай село!» (1933) – продовження Кулішевої трилогії про село, вплив на нього комуністичної ідеології.. Викриття хворобливості соціалістичної дійсності у трагікомедії екзистенціального змісту «Народний Малахій». Символізм, метафоричність п'єси, поєднання реального і фантастичного, ірреального як елементів театру абсурду. Актуальність мовної проблематики в Україні – розкриття її у комедії «Мина Мазайло». Лірична драма «Патетична соната». Новаторство М. Куліша-драматурга. Його вплив на розвиток української драматургії.

Особливості літературного процесу 40-50-х років ХХ століття.

Особливості розвитку української літератури 40-50-х рр. ХХ ст. Безпосередня участь українських письменників у Другій світовій війні: захист Карпатської України, участь на фронтах у складі Червоної армії, у партизанському русі, у похідних групах, в УПА тощо. Мала епічна проза, спроби подолання літературних штампів: «На рідній землі» П. Панча, «Земля батьків» Ю. Яновського та ін. Народження О. Довженка-письменника – автора творів малої прози («Відступник», «Ніч перед боєм» та ін.), кіноповістей «Україна в огні», «Повість полум'яних літ». Окремі здобутки поезії на тлі версифікаційних штампів: поеми «Данило Галицький» М. Бажана, «Похорон друга» П. Тичини, «Жага» та «Мандрівка в молодість» М. Рильського; патріотична лірика М. Рильського, М. Бажана, П. Тичини, В. Сосюри, А. Малишка. Високі поетичні осяяння у збірках О. Ольжича («Підзамчя»), Ю. Клена («Каравели»). Дискурс правди про сталінський режим у пригодницькому романі І. Багряного «Тигролови». Драматична доля романів «Жива вода» Ю. Яновського, поем «Жага» та «Мандрівка в молодість» М. Рильського, вірша «Любіть Україну» В. Сосюри, суперечливі мотиви його поеми «Христос». Окремі художні здобутки молодих авторів (збірки «Любов і ненависть» і «Правда кличе!» Д. Павличка, «Проміння землі» і «Вітрила» Л. Костенко).Новаторські пошуки О. Гончара у романі «Прапороносці», спроба

гуманізувати нормативи «соцреалізму». Намагання поєднати національні та соціалістичні тенденції у кіноповісті О. Довженка «Поєма про море», відкриваючий пафос його кіноповісті «Зачарована Десна». Збагачення української літератури «Мисливськими усмішками» Остапа Вишні.

Остап Вишня (1889-1956) – видатний «сміхотворець» ХХ століття. Трагізм життєвого і творчого шляху письменника. Жанрові ознаки (лаконізм і дотепність, поєднання побутових замальовок і жанрових сценок з ліричними авторськими відступами) усмішок та їх жанрові різновиди (усмішка-пародія, усмішка-жарт, усмішка-нарис, усмішка-мініатюра, усмішка-реп'яшок та ін.) у численних збірках: «Кому веселе, а кому й сумне», «Вишневі усмішки сільські», «Вишневі усмішки кримські», «Вишневі усмішки театральні» та ін. Тема відродження національної гідності народу у збірці «Українізуємось». Засудження великодержавного шовінізму та висміювання вад української ментальності у гуморесках «Чукрен», «Чухраїнці», «Дещо з українознавства». Оптимізм письменника у табірному щоденнику «Чиб'ю. 1934» (надрук. 1989). Друге народження Остапа Вишні: «Зенітка» – перший твір, надрукований після його десятирічного ув'язнення. Любов до рідної землі, поетичне змалювання природи у «Мисливських усмішках». Значення творчості Остапа Вишні у розвитку української сатири та гумору.

Олександр Довженко(1894-1956). Олександр Довженко – видатний режисер, письменник, сценарист і педагог ХХ століття. Режисерська діяльність на Одеській кінофабриці, Київській студії художніх фільмів і «Мосфільмі».

Пошук істини в одвічній єдності людини і природи у фільмах «Звенигора» і «Земля». Завершення навесні 1941 р. кіноповісті «Тарас Бульба» за відомим твором Миколи Гоголя. Творчість О. Довженка періоду Другої світової війни. Монументально-романтична мала проза («Ніч перед боєм», «Мати» та ін.). Кіноповість «Україна в огні» (1943) – вияв духовного опору митця тоталітарному режиму. «Повість полум'яних літ» як спроба знайти інший варіант епопеї про війну. Автобіографічна повість «Зачарована Десна». «Щоденник» (1941-1956) – яскравий документ епохи, що вражає правдивістю і сміливістю оцінок, глибиною філософських спостережень, патріотичною наснаженістю. Літературно-мистецькі та публіцистичні статті.

Сучасна рецепція постаті митця. Вплив його творчості на розвиток літератури й мистецтва в Україні та за рубежом.

Література еміграції. Виникнення на теренах Західної Німеччини Мистецького Українського Руху (1945-1948; голова – У. Самчук) як спроба зінтегрувати розпорошені сили письменства, що перебували у таборах «Ді-Пі», і привернути увагу світової громадськості до української літератури. Спроба художньої інтерпретації історичної долі України у поемах Ю. Клена «Попіл імперій» і Т. Осьмачки «Поет». Панмузичний дискурс В. Барки (збірки «Апостоли», «Білий світ»). Громадянський пафос версифікації І. Багряного

(збірка «Золотий бумеранг»). Творче відстоювання принципів символізму та сюрреалізму у ліриці О. Зуєвського (збірка «Золоті ворота»). Художні пошуки Б. Кравціва (збірка «Кораблі»), М. Ореста (збірка «Душа і доля»), О. Лятуринської, О. Стефановича та ін. Завершення творчого шляху Л. Мосендза (автобіографічні поеми «Канітферштан, на українську мову перелицьований», «Дні життя і смерті козака Мамая», «Волинський рік»). Національно зорієнтована реалістична проза У. Самчука (романи «Юність Василя Шеремети». «Морозів хутір» – перша частина трилогії «Ост»). Міфологічна основа в експресіоністській повісті Т. Осьмачки «Старший боярин», в якій створено синтетичний образ України початку ХХ ст. Виникнення у 50-х роках Об'єднання українських письменників «Слово». Поширення філій «Слова» (США, Канада, Аргентина, Бразилія, Німеччина, Франція, Австралія). Україна ХХ ст. у творчості представників «Слова»: У. Самчука, І. Багряного, Т. Осьмачки, В. Барки. **Проза Уласа Самчука.** Проза Уласа Самчука. Життєвий шлях письменника. Початок творчого шляху, перші новели й оповідання. Тетралогія «Волинь» і її значення в розвитку української прози. Осягнення трагізму епохи в романі «Марія». Творчість воєнного й повоєнного періоду. Літературно-критична спадщина Уласа Самчука. **Художній світ Василя Барки.** Драматизм життєвого шляху письменника. Перші книжки поезій: «Шляхи», «Цехи». Початок літературної діяльності в Німеччині. Збірки поезій «Апостоли», «Білий світ». Проза письменника. Роман «Жовтий князь». Автор про три плани роману – реалістичний, психологічний, метафізичний. Символіка поетичної книжки В. Барки «Океан». **Іван Багряний (1906-1963).** Творчий шлях Івана Багряного (І. Лозов'яги) – одного з найпопулярніших письменників діаспори, публіциста, політичного і громадського діяча. Участь у роботі МУРУ та Об'єднанні українських письменників «Слово». Памфлет «Чого я не хочу вертатися до СРСР». Літературна діяльність в УРСР. Вихід у світ першої збірки поезій «До меж заказаних», спотвореної цензурою та забороненої владою поеми «Ave Maria». Гострий осуд національного поневолення України самодержавною Росією в історичному віршованому романі «Скелька». Заснований на власних життєвих враженнях роман «Тигролови». Художня творчість в еміграції. Драматична повість «Морітурі» про трагічну долю в'язнів сталінських тюрем. Романи «Сад Гетсиманський» і «Людина біжить над прірвою» – твори-вироки тоталітарній державі. Повість «Огненне коло», у центрі подій якої – трагедія під Бродами. Відновлення інтересу до творчості І. Багряного у незалежній Україні. Посмертне присудження письменнику Державної премії України імені Тараса Шевченка (1991).

Українське літературне шістдесятництво як культурно-естетичний феномен: культурно-історичні витоки, світоглядні та естетичні засади. Суспільні передумови виникнення культурного руху шістдесятництва. Вплив

суспільно-політичної відлиги початку 60-х років на розвиток української культури та мистецтва. Піднесення української публіцистики. Праця І.Дзюби “Інтернаціоналізм і русифікації” і її значення в розвитку української суспільної думки, утвердження національної свідомості. Патріотична, суспільно - політична й філософська поезія шістдесятників як вияв любові до України. Поетичне осмислення історії, глобальних проблем сучасності, громадянський пафос, тонка іронія, проникливий ліризм поетів - шістдесятників. Жанрово - стильова багатогранність. Драматизм життєвих доль. Умови формування «Київської школи поетів». Естетична платформа школи. **Василь Симоненко(1935 - 1963)**. Патріотичні мотиви лірики Василя Симоненка. Образ України в ліриці Василя Симоненка. Тема самоцінності, неповторності кожної людської особистості. Сатира і гумор у творчості автора. Пісенність лірики Василя Симоненка. Збірка «Земне тяжіння» та книга «Лебеді материнства» (посмертно). Проза Василя .Симоненка. Збірка новел «Вино з троянд». Казки для дітей та дорослих: «Цар Плаксій і Лоскотон», «Подорож в країну Навпаки», «Казка про Дурила». Щоденник. Значення творчості Василя Симоненка в розвитку української суспільної думки, утвердження національної свідомості. **Дмитро Павличко(1923 - 2023)**. Поетичний світ Дмитра Павличка. Початок творчої праці. Перші збірки автора. Значення збірки “Правда кличе” в творчості поета. Публіцистичні мотиви в ліриці Дмитра Павличка. Любовна лірика поета (збірка “Таємниця твого обличчя”). Дмитро Павличко – майстер художнього перекладу. Літературознавчі й публіцистичні праці письменника. **Микола Вінграновський (1936 - 2004)**. Микола Вінграновський - поет, сценарист, актор і кінорежисер. Інтимно-сповідальний стиль лірики Миколи Вінграновського («Атомні прелюди», «Сто поезій», «На срібнім березі», «Губами теплими і оком золотим», «Цю жінку я люблю»). Вірші Миколи Вінграновського для дітей («Андрійко-говорійко», «Мак», «Літній ранок», «Літній вечір» та інш). Повісті «Сіроманець», «Первінка», «У глибині дощів», «Літо на Десні». Роман «Северин Наливайко». Кінематографічна діяльність.

Ліна Костенко (нар. 1930). Ліна Костенко – майстер лірики та поетичного епосу. Перші збірки поезій – «Проміння землі», «Вітрила», «Мандрівки серця». Вимушена мовчанка в творчості поетеси. Збірка «Над берегами вічної ріки». Філософічні мотиви в збірці «Неповторність». Збірка «Сад нетанучих скульптур». Художньо-поетична розробка проблеми – поезія і народ, драматизму особистої долі митця в поемах («Циганська муза», «Скіфська одісея», «Сніг у Флоренції»).

Історичний роман у віршах «Маруся Чурай», відзначений 1987 Шевченківською премією. Проблема митця і народу. Поєднання болючої діткливої інтимної розповіді про особисту трагедію героїні з показом трагедії і величі України. Постмодерні художні пошуки в романі «Берестечко». Праці, присвячені проблемам культури, зокрема лесезнавчі статті («Геній в умовах

заблокованої культури», «Поет, що йшов сходами гігантів»). Публіцистичні виступи («Гуманітарна аура нації, або дефект головного дзеркала»...).

Василь Стус (1938 - 1985). Подвижницьке життя Василя Стуса. Перший арешт 1972 р. Повернення в серпні 1979 до Києва. Травень 1980 р. – новий арешт. Перший період творчості поета. Збірки «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Круговерть». Збірка «Час творчості». Книга лірики «Палімпсести». Художні переклади Василя Стуса (Й.В.Гете, Р. М.Рільке, Б.Брехт, П.Целян та ін.) Літературознавча спадщина поета. Епістолярій В.Стуса.

Тематичні й жанрово-стильові пошуки української прози повоєнних десятиліть. Загальна характеристика. Творчість прозаїків-шістдесятників

Тематичні й жанрово-стильові пошуки української прози повоєнних десятиліть. Творчість прозаїків-шістдесятників. Звернення до життєвої конкретики дійсності, до основ національної етнопсихології, відчуття її неспівмірності з офіційними ідеологічними догмами («Вир» Григорія Тютюнника), осмислення уроків війни («Людина і зброя» О.Гончара). Пошуки нових зображальних засобів. Поява так званої химерної («фольклорно-міфологічної», «умовно-алегоричної») прози – «Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай і Чужа Молодиця» О.Ільченка, романи В.Земляка «Лебедина згряя», «Зелені млини». Розвиток фольклорних традицій, поєднання епічної масштабності й ліричної проникливості в прозі Михайла Стельмаха. Неоромантичні традиції у прозі Олеся Гончара, поетичність, художня філософічність, символіка образності творчості письменника. Творчість прозаїків-шістдесятників (Григорій Тютюнник, Валерій Шевчук, Євген Гуцало, Володимир Дрозд).

Жанрова-стильова своєрідність прози Валерія Шевчука. Жанрова-стильова своєрідність прози Валерія Шевчука. Рання творчість Валерія Шевчука. Постаті митців у творах автора – романи «На полі смиренному», «Три листки за вікном», оповідання «Вогнище», «Чарівник» та ін. Модерне переосмислення української демонології в романі «Дім на горі». Печальна іронія в художньому осмисленні бездуховності, міщанства («Місячна зозулька з ластів'ячого гнізда»). Культурологічні мотиви в творчості письменника. Історична проза Валерія Шевчука. Роман «На полі смиренному» Валерій Шевчук і його роль в розвитку української культури і літератури другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Розвиток жанру історичного роману в українській літературі другої половини ХХ ст.

Розвиток жанру історичного роману в українській літературі другої половини ХХ ст. Художнє осмислення різних періодів української історії в романах І.Білика, Р. Іванченко, Ю.Мушкетика, В.Малика, Р.Федоріва та ін.

Історична романістика Романа Іваничука. Протест проти політики денационалізації в дебютному романі «Мальви». Розповідь про складні, часто трагічні сторінки минулого народу в романах «Черлене вино», «Вода з

каменю», «Орда» та ін. Тяжіння митця до моделювання подій всесвітньої історії вміщення в цей контекст сторінок історії України (триптих повістей «Смерть Юди»). Романний триптих «Вогненні стовпи» – перший в незалежній Україні твір про історію Української Повстанської Армії.

Значний внесок Павла Загребельного в розвиток українського історичного роману. «Диво» – перший історичний роман Павла Загребельного. Романи про жінок української історії – «Євпраксія», «Роксолана». Роман «Я, Богдан (Сповідь у славі)». Оригінальність, новизна форми твору. Відгук на «горбачовську перебудову» у романі «Південний комфорт». Сатиричне засудження корупції, зловживань, закулісних інтриг. Історія і сучасність в романах «Тисячолітній Миколай», «Юлія».

Михайло Стельмах (1912-1983). Велика проза М. Стельмаха – літопис долі українського села на тлі глобальних потрясінь ХХ ст. Художнє відтворення гострих проблем селянського життя в романі «Правда і кривда». Засудження фашизму і сталінізму. Ідея безсмертя народу, його моральної вищості над кривдниками. Автобіографічні повісті «Гуси-лебеді летять» і «Щедрий вечір» як ключ до розуміння формування творчої особистості письменника. Твори для дітей.

Олесь Гончар (1918-1995). Формування творчої особистості Олеся Гончара. Морально-етичні проблеми воєнної прози. Трилогія «Прапорonoсці». Роман «Людина і зброя». Колізії навколо роману «Собор» (1968): гоніння на письменника, доля твору. Спостереження письменника над психологією руйніцтва в різних виявах і варіантах і протиставлення їй духовно-будівничого спрямування життя в малій прозі 80-х рр. («Геній в обмотках», «Двоє в ночі», «Спогад про океан»). «Поетичний реалізм» як самозначення індивідуального стилю письменника і спроба подолати естетичну нормативність «соцреалізму».

Григор Тютюнник (1912-1983)

Драматизм життєвої і творчої долі письменника. Розвиток жанрів малої прози в творчості автора. Повісті Григора Тютюнника («Облога», «Климко», «Вогник далеко в степу»). Особливості поетики творів Григора Тютюнника (натуралістична діткливість, глибинний психологізм, модерна трансформація фольклорних традицій, зворушливий ліризм, філософічність, чіткий лаконізм...).

Особливості розвитку української культури та літератури в зарубіжжі другої половини ХХ ст. Нью-Йоркська школа поетів. Нью-Йоркська школа поетів в контексті розвитку української і світової літератури другої половини ХХ ст. Творчість Богдана Рубчака. Поезія Богдана Бойчука. Своєрідність поетичного мислення Юрія Тарнавського. Сюрреалізм у творчості Емми Андіївської. Творчість українських поетів, близьких до Нью-Йоркської групи (Мойсей Фішбейн, Віра Вовк, Олег Зуєвський, Роман Бавовал).

Українська драматургія другої половини ХХ ст. Традиції і новаторство. Морально-етичні аспекти. Філософські мотиви. Оновлення жанру біографічної драми. Драматургія для дітей. **Творчість Олекси Коломійця.** Початок творчості в царині прози. Своєрідність стилю, успіх у глядачів комедії «Фараони». Розвиток комедійних жанрів у творчості драматурга («Санітарний день»). Патріотичні мотиви в драматургії автора («Планета Сперанта», «За дев'ятим порогом»). Ліричні драми О. Коломійця («Голубі олені», «Кравцов», «Срібне павутиння»). Родинна драма «Дикий Ангел». **Драматургія Ярослава Стельмаха.** Початок творчості (п'єса «Химера лісового озера»). П'єси про виховання й родинні стосунки («Шкільна драма», «Привіт, Синичко!», «Гра на клавесині»). Художнє осягнення актуальних суспільних проблем («Запитай колись у трав», «Провінціалки», «Крихітка Цахес» та ін.). Значення творчості Ярослава Стельмаха в розвитку новітньої української драматургії.

Розвиток української критики і літературознавства у ХХ ст. Традиції і новаторство. Розвиток української критики і літературознавства у ХХ ст. Традиції і новаторство. Утвердження української критики і літературознавства у першій половині ХХ ст. Ґрунтовність і наукова глибина літературознавчих праць (М. Грушевський, М. Возняк, Л. Білецький, С. Єфремоа, А. Кримський, та ін. Літературно-критична спадщина поетів-неокласиків. Літературознавчі праці Д. Донцова. Занепад літературознавчої думки в Україні в час посилення тоталітарного тиску. Видатні літературознавці діаспори – Д. Чижевський, Ю. Шерех, Ю. Лавріненко. Українське літературознавство 60-90-х років ХХ ст. (І. Дзюба, Є. Сверстюк, М. Жулинський, Г. Клочек, В. Панченко, М. Ільницький та ін.).

Українські майстри художнього перекладу ХХ ст. Українські майстри художнього перекладу ХХ ст. Перекладацька спадщина поетів-неокласиків. Борис Тен – інтерпретатор гомерівського епосу. Широчінь творчих зацікавлень поета-перекладача. Феномен Миколи Лукаша, українські версії шедеврів світової літератури. Григорій Кочур – енциклопедист, бездоганний інтерпретатор європейської поезії. Західна й східна поезія в перекладах Василя Мисика. Розвиток перекладацьких традицій визначних майстрів (Андрій Содомора, Юрій Лісняк, Анатолій Перепадя, Михайло Москаленко...).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧ. ХХІ СТ.

Історичні обставини творення новітньої української літератури. Український постмодернізм як мистецько-культурний феномен кінця ХХ – початку ХХІ століття. Літературно-мистецьке життя України кінця ХХ – поч. ХХІ століття. Особливості розвитку української літератури. Суспільно-історичні умови для розвитку української літератури на рубежі століть. Зміна характеру розвитку літературного процесу. Типи дискурсів у сучасній українській літературі (модерний, неомодерний, передпостмодерний,

постмодерний, феміністичний). Причини виникнення постмодернізму (продукт постіндустріальної «постчорнобильської» епохи). Онтологічний, гносеологічний та естетичний вияви постмодерну. Роль у становленні і поширенні постмодернізму концепцій філософів Мішеля Фуко, Жака Дерріда, Ролана Бerta, Юлії Кристевої. Мерло Понті, Мартіна Гайдеггера, літературознавців Тамари Гундорової, Соломії Павличко, Сергія Квіта, та ін. Національна своєрідність творів мистецтва, її вияв у постмодерністському творі. Особливості українського постмодернізму, його спрямування проти негативних явищ в українській культурі та політиці. Провідні естетичні орієнтації сучасної української літератури. Періодизація постмодерного періоду в сучасній українській літературі.

Естетика руйнування штампів соціалістичного реалізму у творчості представників угруповань 90-х років ХХ століття. Естетика руйнування штампів соціалістичного реалізму у творчості представників угруповань 90-х років ХХ століття. Український поетичний авангард кінця ХХ ст. Роль і місце новітньої української літератури в мистецькому освоєнні світу. Основні етапи розвитку українського поетичного авангарду. Літературні угруповання та об'єднання, їх лідери (Національна спілка письменників України, АУП (Асоціація українських письменників), асоціація «Нова література», «Бу-Ба-Бу», «Нова дегенерація», «Пропала грамота», «Західний вітер», «ЛуГоСад», «500», «Червона Фіра» та ін. кінця ХХ – початку ХХІ століття). Часописи та альманахи кінця ХХ – початку ХХІ століття. **Олександр Ірванець** Олександр Ірванець – поет, прозаїк, драматург, перекладач. Літературне угруповання «Бу-Ба-Бу», його засновники. Новий різновид поезії – поетичне шоу. Архетип ліричного героя у творчості бубабістів. Олександр Ірванець – поет, прозаїк, драматург, перекладач. Політична іронія Олександра Ірванця. Метафізичні тексти «Мій хрест», «Переночуй мене, вишневий саде», «Короткий вірш про кінець світу». Еротичні вірші. **Віктор Неборак.** Метафора блазня у текстах Неборака. Збірки поезій «Бурштиновий час», «Літаюча голова», та ін. Феномен нового героя-маски в тексті «Лист». Метафора блазня у текстах Неборака. Постмодерний дискурс поезії **Юрія Андруховича.** Збірки «Небо і площі», «Передмістя», «Екзотичні птахи і рослини», «Пісні для мертвого півня». Цикли «Листи в Україну», «Індія».

Постмодерний меіафоричний світ поезії Ігоря Павлюка. Огляд поетичних збірок «Острови юності», «Нетутешній вітер», «Бунт свяченої води», «Чорний льон», «Спас», «Танець Мамає». Зображення внутрішнього світу нашого сучасника у прозових творах «Біографія дерева племені поетів», «Заборонений цвіт», «Поза зоною», «Вирощування алмазів», «Мезозой», «Богоеднання. Переклади творів Ігоря Павлюка, англійською, французькою, польською та ін. мовами).

Філософський та культурологічний аспект поезії Івана Малковича. Філософський та культурологічний аспект поезії Івана Малковича. Український поет

і видавець, власник і директор видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». Віхи життя і творчості. Огляд збірок «Білий камінь», «Ключ», «Із янголом на плечі» та ін. Духовні обереги поета-лірика. Оптимістичний пафос, віра в перемогу добра.

Постмодерний дискурс творчості Мар'яни Савки та Маріянни Кіяновської. Мар'яна Савка (збірки «Оголені русла», «Малюнки на камені», «Кохання і війна» – у співавторстві з Маріанною Кіяновською, «Тінь Риби») Маріанна Кіяновська (збірки «Інкарнація», «Вінки сонетів», «Міфотворення», «Стежка вздовж ріки»).

Художня своєрідність лірики Василя Слапчука. Василь Слапчук – поет, прозаїк, літературний критик. Огляд творчості: книжки «Як довго ця війна тривала», «Політ механічної зозулі над власним гніздом», «Сучок на костурі подорожнього», «Птах з обпаленим крилом», «Солом'яна стріха Вітчизни», «В очікуванні на інквізитора», «Дикі квіти» та ін. Збірка віршів «Навпроти течії трави». Провідні мотиви воєнної тематики: стан «у-війні» і «по-війні» Образ жінки як рятівної, але водночас небезпечної сили. Роман «Сліпий дощ». Осучаснена історія покритки. Символічні образи роману.

Розвиток драматургії і театрального мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття. Постмодерний дискурс новітньої української прози.

Жанрово-стильова різноманітність новітньої української прози. Прозові школи. Явище експериментальної прози в українській літературі на зламі ХХ-ХХІ ст. Апокаліптичне світовідчуття, тяжіння до заперечення й розвінчання. Руйнування радянських комплексів і стереотипів у житті й літературі. Іронія і сарказм. Гра. Пошук нової мови. Показ ворожнечі, безвартості цінностей, що раніше були предметом оспівування, звеличення. Карнавалізація. Маскарад. Очищувальна роль літератури. «Стилістичне розбишацтво». Жанрово-стильова різноманітність новітньої української прози. Прозові школи (київсько-житомирська (В.Шевчук, Є.Пашковський, В.Медвідь, Олесь Ульяненко та ін. **Євген Пашковський.** Стаття «Література як злочин». Романи «Безодня», «Щоденний жезл», Роман «Осінь для ангела» – твір про зайвий інтелектуалізм та його смертоносний вплив на життя. **В'ячеслав Медвідь.** Літературні мемуари «Життя і Правда», мала проза, філософська есеїстика. Віддзеркалення епохи з її болями і мукою в романі «Кров по соломі». Роман «Льох». Символічний образ льоху. Філософське узагальнення теми колективної розплати за гріховні дії батьків, моральне очищення від гріховного божевілля у прозі **Олеся Ульяненка.** Традиції російської «чорнушної прози» 80-х років у творчості письменника. Роман «Сталінка». Середовище міського дна. Тема Сталіна і сталінщини. Антисупільне спрямування ідеології більшовиків і нехтування загальноприйнятими морально-етичними нормами.

Львівсько-франківська (галицько-станіславська) прозова школа (Т.Прохасько, Ю.Іздрик, С.Процюк та ін.)

Український історико-національний дискурс прози **Василя Шкляра**. Романи «Ключ», «Кров кажана». Проблема трансформації людини під впливом зовнішніх обставин, роль фатуму в нашому житті. Роман «Елементал». Історичні постаті. Самохарактеристика головного героя. Роман «Чорний ворон» – одна з найдраматичніших і найбільш замовчуваних сторінок української історії, боротьба українських повстанців проти окупаційної влади у 1920-х роках, перша сучасна художня інтерпретація подій Холодного Яру 1920-х років. Історична та художня правда роману. Жанр художньо-документального роману.

Постмодерний дискурс прози Юрія Андруховича.

Прозова творчість Юрія Андруховича. Романи «Московіада», «Рекреації», «Перверзія» та ін. Ідейно-жанрові та стильові особливості роману «Московіада»

Антиімперський і постколоніальний дискурси прози та поезії Сергія Жадана. Особливості поезики ліричних творів Сергія Жадана. Огляд поетичних книжок «Цитатник», «Генерал Юда», «Пепсі», «Балади про війну і відбудову», «Історія культури початку століття». Політичний вірш «Цитатник» – роздум над змістом власного «я» в контексті історії і культури України. Основні риси стилю: відкидання народницької поезики; використання прийомів авангарду (екзотизми, епатаж); постмодерні ремінісценції, колажність, інтертекстуальність, іронія; ґрунтовна розробка урбаністики; перевага зорових і дотикових образів.

Антиімперський і постколоніальний дискурси прози Сергія Жадана. Огляд прозових книжок «Гімн демократичної молоді», «AnarchyintheUKR». «Біг Мак» (2003) – збірка шести новел. Романи «Депеш Мод», «Ворошиловград», «Месопотамія», «Інтернат» та інших. Відсутність кульмінації і розв'язки. Проблеми втрати сенсу існування, ціни зруйнованих ідеалів.

Феміністичний дискурс сучасної української прози. Поезія та проза Оксани Забужко. Поетичний доробок. Збірки «Травневий іній», «Диригент останньої свічки», «Апостол» та ін., Вірші «Прощання між зірок», «Поскриптум», «Дорогою до дому». Традиції і новаторство в поетичних текстах. Переклади поетичних текстів європейськими мовами. Проза, дослідницькі студії та есеїстика. Роман «Польові дослідження з українського сексу» – «драматична і захоплююча історія боротьби за право бути жінкою, бути вільною особистістю у вільній країні...». Фемінізм у зарубіжній та українській літературі. Збірка прози «Сестро, сестро» – книжка-самоантологія. Оповідання «Сестро, сестро», особливості жанру твору. Тема, проблематика. Узагальнення життя через призму дитячої і сформованої жіночої свідомості. Образ «кагебіста». Роль мови для характеристики персонажа. Повість «Казка про калинову сопілку». Фольклорно-міфологічні джерела.

Постмодерний дискурс прози Марії Матіос. Жанрово-стильове розмаїття творчості письменниці. Поетичні збірки («Жіночий аркан», «Вогонь живиці», «З трави і листя» та ін.); прозові книжки («Життя коротке», «Нація», «Бульварний роман», «Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів»). «Фуршет від Марії Матіос» – постмодерне поєднання кулінарної книги та мелодраматичних історій. Роман «Солодка Даруся». Трагедія Дарусі – трагедія України. Збірка новел «Нація. Одкровення». Новели «Юр'яна і Довгопол», «Вставайте, мамко...», «Дванадцять службів», «Не плачте за мною ніколи...». Жанровий і концептуальний сенс новел.

Жанрово-стильові особливості прози Галини Тарасюк та Євгенії Кононенко. Життєвий і творчий шлях Галини Тарасюк. «Маленькі романи» («Любов і гріх Марії Магдалини», «Щаслива Дарочка», «Смерть – сестра моєї самотності» та ін.). Зображення абсурду сучасного життя у романі «Мій третій і останній шлюб». Українська дияволіада Галини Тарасюк («Гаспид і Маргарита», «Покоївка», «Блудниця вавилонська»). Творчість Галини Тарасюк у сучасній критиці.

Жанрова специфіка прози Євгенії Кононенко. Книжки «Колосальний сюжет», «Повії теж виходять заміж». Роман «Імітація» як приклад української масової літератури. Точний аналіз духовної атмосфери нашої доби: імітація соціально-економічних реформ, західної допомоги і доброчинності, побудови індустріального суспільства, імітація самого життя.

Літературний андеграунд за тоталітарних умов. Творчість письменників київської іронічної школи: В. Діброва, Б. Жолдака, Л. Подерв'янського, Ю. Винничука (огляд). Богдан Жолдак. Огляд прозових збірок («Спокуси», «Яловичина», «Як собака під танк») повістей «Лицарська здобич», «Той, хто». Збірка оповідань «Топінамбур, сину». Критика українського чоловіцтва («Столична мить», «Закаблуки») Богдан Жолдак як один з найяскравіших представників українського літературного андеграунду за тоталітарних умов.

Проблема масової літератури в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття. Фентезі як жанр фантастичної літератури. Сучасний український детектив. Ірен Роздобудько. Проблема масової літератури в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття. (Василь Кожелянко, Любко Дереш, Ірена Карпа, Таня Малярчук та ін.) **Любко Дереш.** Огляд романів «Культ», «Архе», «Намір!». Використання прийомів голлівудського трилера. Життя і проблеми підлітків. Образ сучасного українського села у прозі **Люко Дашвар** (романи «Село не люди», «Молоко з кров'ю», «Рай. Центр», «Мати все», та ін.). Сучасний український детектив (**Андрій Кокотюха, Ірен Роздобудько** та ін.). Популярність жанру детективу та містичного трилера в сучасній українській літературі. Поетика та композиція романів Андрія Кокотюхи «Шлюбні ігрища жаб», «Пригоди сентиментального гангстера», «Нейтральна територія».

Сюжетно – композиційні особливості детективів Ірен Роздобудько «Пастка для жар-птиці» та «Останній діамант міледі». Ірен Роздобудько.

Постмодерний дискурс сучасної української драматургії кінця XX – XXI століття (Ярослав Стельмах, Богдан Стельмах, Неда Неждана, Олександр Ірванець, Дмитро Кешеля, Юрій Винничук, та ін.) Антології молоді драматургії «У чеканні театру» (1998), «У пошуках театру». «Відверта» драматургія Леся Подерв'янського.

Ярослав Стельмах. Переосмислення канону драматургічного персонажа у ранніх п'єсах Ярослава Стельмаха: від деперсоналізації до екзистенції. Аналіз ранніх п'єс «Шкільна драма» (інша назва – «Драма в учительській») та «Привіт, Синичко!..». Передумови занепаду моральних орієнтирів особистості – «совка», витоки духовної пасивності сучасників молодого письменника-аналітика.

Українська література кінця XX – поч. XXI ст. у сучасному літературознавстві

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ VI

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС

Метамодернізм як художня методологія літератури 20-х років XXI ст.

Літературно-мистецьке життя України 20-х років XXI століття. Суспільно-історичні умови для розвитку української літератури в умовах російського повномасштабного вторгнення. Зміна характеру розвитку літературного процесу. Типи дискурсів у сучасній українській літературі (модерний, неомодерний, постмодерний, метамодерний).

Історичні обставини творення метамодерної української літератури. Метамодернізм як мистецько-культурний комплекс здобутків філософії, естетики та культури, що утворився як реакція на постмодернізм в середині XXI століття.

Онтологічний, гносеологічний та естетичний вияви метамодерну. Роль у становленні і поширенні постмодернізму концепцій філософів Робіна ван ден Аккера та Тімотеуса Вермьоленна авторів засадничого тексту «Нотатки про мета модернізм» (2010), Люка Тьорнера, українських літературознавців Дмитра Дроздовського, Олега Шинкаренка, Дениса Бакірока, Тетяни Гребенюк, Марії Щимчишин та ін. Метамодерністична сутність українського поетичного авангарду 20-х років XXI ст. Особливості українського метамодернізму, його підпорядкування темі визвольної боротьби українського народу проти російських загарбників, національна своєрідність творів мистецтва, її вияв у метамодерному творі. Український постмодернізм в літературознавстві та критиці. Контрінтуїтивність та осциляція метамодернізму (використання здобутків романтизму, реалізму, модернізму, постмодернізму, що мають для автора однакову цінність). Український сучасний світ очима поетів «старшого» покоління (Тарас Федюк, Ігор Павлюк, Сергій Жадан, Катерина Калитко, Ірина Зелененька, Марія Кіяновська та ін.

Естетика героїзму у творчості молодих поетів - метамодерністів 20-х років ХХІ ст. (Станіслав Новицький, Борис Гуменюк, Віталій Білозір, Павло Вишебаба, Максим Кривцов, Ірина Цілик та ін.) Огляд поетичних антологій і літературно-мистецьких альманахів.

Метамодерний дискурс української прози 20-х років ХХІ ст. Тематичні й жанрово-стильові пошуки метамодерної української прози початку ХХІ ст. (Загальний оглід). Вікторія Амеліна, Артем Чапай, Мартин Брест (Олег Болдирев), Богдан Коломійчук, Сергій Сайгон, Артем Чех, Володимир Якушев, Олександр Михед, Марія Міняйло та ін.)

Український історико-національний дискурс прози про героїв АТО.

Український історико-національний дискурс прози (Василь Шкляр, Ігор Родін, Олександр Терещенко, Євген Положій, Валерій Маркус та ін.).

Метамодерна жанрово-стильова різноманітність новітньої прози про повномасштабну російсько-українську війну

Метамодерна жанрово-стильова різноманітність новітньої прози про повномасштабну російсько-українську війну (Дар'я Бура, Євген Шишацький, Надія Сухорукова, Ольга Карі, Анастасія Нікуліна, Олександр Красовицький, Андрій Мероник, Ольга Дубчак).

Феномен нового героя-захисника вітчизни у прозі Олега Болдирєва (Мартін Брест).

Художня своєрідність метамодерної воєнної прози для дітей 20-х років ХХІ ст. Образ дитинства, обпаленого війною у сучасній метамодерній літературі для дітей (Володимир Вакуленко, Валерій Пузік, Віталій Запека, Олександр Михед, Мар'яна Савка, Катерина Єгорушкіна та ін.).

Питання з «Історії української літератури»

1. Фольклористика як наука про народну творчість. Періодизація фольклору.

2. Давня праслов'янська міфологія. Тематичні цикли міфів. Аналіз окремих творів. Магія як найдавніший пласт народної творчості, її форми.

3. Зміст і художня своєрідність весняного, літнього, осіннього та зимового циклів календарно-обрядової творчості.

4. Родинно-обрядовий фольклор. Зміст і художня своєрідність весільних пісень.

5. Казковий епос. Казки про тварин, їх походження, основні теми, ідеї й образи. Фантастичні казки, походження і характерні риси цих казок. Соціально-побутові казки про родинні стосунки.

6. Родинно-побутові, суспільно-побутові та ліричні пісні, коломийки. Тематика, ідейний зміст і художня форма родинно-побутових пісень.

7. Пареміографія. Жанрові особливості прислів'їв і приказок. Художня структура і тематика загадок, скоромовок.

8. Дитячий фольклор, його специфіка і жанрова структура. Відображення світогляду народу в колядках і щедрівках. Поетика цих творів.
9. Поняття «Давня українська література». Періодизація, джерела та посібники до вивчення давньої української літератури.
10. Біблія – видатна пам'ятка світового письменства. Структура, час і місце створення. Перші Біблії в Україні. Переклади Біблії на українську мову. Біблійні образи й мотиви в українській літературі.
11. Загальна характеристика літописів, їх світове значення. «Повість минулих літ»: редакції і списки, джерела, особливості композиції. Ідейно-тематичний зміст «Повісті...». І. Франко – дослідник «Повісті...».
12. «Слово о полку Ігоревім»: історія відкриття пам'ятки і її видання, Тема, ідея. Персонажі пам'ятки. Українські переклади і переспіви «Слова о полку Ігоревім». Ремінісценції твору в українській літературі.
13. Козацькі літописи – самобутнє явище української історичної прози й історіографії. Політичний ідеал їхніх авторів – автономія України в межах Російської імперії, утвердження провідної ролі козацтва у суспільно-культурному житті українського народу, способи використання джерел – історичних документів, спогадів очевидців, фольклорних творів.
14. Значення творчості Григорія Сковороди для розвитку української літератури. Збірка віршів «Сад божественних пісень» та «Байки Харківські» Основні мотиви, образи та жанрова своєрідність поезій. Філософська проза Григорія Сковороди.
15. Становлення і розвиток української літератури нової доби: кінця XVIII – 60-х років XIX ст. Національний колорит «Енеїди» Івана Котляревського. Персональний, мотивний, образно-символічний рівні тексту. Драматургія Івана Котляревського: жанровий феномен.
16. Григорій Квітка-Основ'яненко як зачинатель української прози; новаторство митця в європейській літературній традиції.
17. Феномен байкарської та поетичної спадщини Петра Гулака-Артемівського та Євгена Гребінки: суть новаторства митців.
18. Тарас Шевченко. Біографія митця. Традиції українського романтизму у творчості раннього періоду.
19. Творчість Тараса Шевченка періоду «трьох літ». Образ України, оцінка поетом української історії. Універсальні мотиви та національні імперативи творчості Тараса Шевченка (добро, воля, слово, слава, дума). Міфосвіт поеми-містерії «Великий льох» у контексті історіософських візій поета.
20. Загальна характеристика творчості Тараса Шевченка останніх років життя. Гуманістичні засади світогляду Т. Шевченка. Біблія як джерело профетичних візій поета («Давидові псалми», «Пророк», «Подражаніє 11 псалму», «Ісаія. Глава 35», «Осія. Глава XIV», цикл «Молитва»).
21. Творчість Пантелеймона Куліша. Жанровостилістичні особливості роману «Чорна Рада».
22. Еволюція української прози II половини XIX ст. Реалізм як літературно-мистецький напрям у європейській та українській літературі. Загальна характеристика творчості Івана Нечуя-Левицького.

23. Роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні»(місце твору в літературному процесі II пол. XIX ст., актуальність, образи, новаторство художнього мислення), загальна характеристика творчості письменника.

24. Українська драматургія 50-70-х рр. XIX ст. Загальні тенденції розвитку. Модифікація драматичного конфлікту та оновлення тематичного репертуару «театру корифеїв» (М. Кропивницький, М. Старицький). Тяжіння до «нової драми» порубіжжя у творчій практиці І. Карпенка-Карого.

25. Загальнолюдський і національний контексти творчого доробку Івана Франка. Змістові параметри чину жертвності у філософській поемі «Мойсей». Біблійний код тексту.

26. Іван Франко. Повість «Перехресні стежки». Загальна характеристика прози.

27. Основні тенденції розвитку української літератури в кінці XIX – на початку XX ст. Естетика імпресіонізму в українській літературі кін. XIX – поч. XX ст. Імпресіоністична манера художнього письма Михайла Коцюбинського. Особливості психологічного імпресіонізму в новелах «Цвіт яблуні». «Інтермеццо» як естетичний маніфест письменника.

28. Ідейно-стильова платформа українського модернізму. Творчість Лесі Українки. Особливості «неоромантизму» Лесі Українки.

29. Світові сюжети в драматургії Лесі Українки. Художня трансформація фольклорно-міфологічних джерел у драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня».

30. Експресіоністська стильова структура прози Василя Стефаника.

31. Українська версія символізму: генеза, естетика, поетика (М. Вороний, О. Олесь, «молодомузівці»). Естетичні відкриття О.Олеся у зб. «З журбою радість обнялась».

32. Морально-етичні конфлікти в прозі та драматургії Володимира Винниченка.

33. Творчість Павла Тичини. Символічно-планетарні образи в збірці Павла Тичини «Сонячні кларнети». Павло Тичина як геніальний поет і як ідеологема радянської епохи. Стаття Василя Стуса «Феномен доби, або Сходження на Голгофу слави».

34. Київські неокласики в контексті доби. Естетична система: генеза, творча реалізація (М. Зеров, М. Рильський, П. Филипович, М. Драй-Хмара, О. Бургардт).

35. Естетичні засади «неокласиків». Загальна характеристика творчості.

36. Експериментальна проза Миколи Хвильового, її жанрово-стильовий спектр.

37. Ідеологізація української культури в умовах соціалістичного реалізму і «Розстріляне відродження».

38. Екзистенційність інтелектуально-психологічної прози Валер'яна Підмогильного.

39. Специфіка художнього дискурсу української драматургії 20-30-х рр. XX ст. (традиції і модернізм) Психологічний театр Леся Курбаса і творчість Миколи Куліша. Суть ідеологічного конфлікту в драмі «Мина Мазайло» Миколи Куліша.

40. Феномен «празької школи» в історії української літератури. Загальна характеристика творчості Олега Ольжича та Олени Теліги.

41. Творчий і науково-критичний доробок Євгена Маланюка.
42. Література еміграції. Постанови на теренах Західної Німеччини Мистецького Українського Руху. Біблійні паралелізми у романі Василя Барки «Жовтий князь».
43. Сакральні основи творчого самовираження Івана Багряного. Проза і публіцистика митця.
44. Національно зорієнтована реалістична проза Уласа Самчука (романи: «Марія», «Волинь»; мемуаристика).
45. Художня творчість та мемуаристика Олександра Довженка. Ідейно-художні особливості кіноповісті «Україна в огні». Автобіографічні мотиви повісті «Зачарована Десна».
46. Соціокультурний феномен українського «шістдесятництва». Світоглядно-естетичні пріоритети поетів-шістдесятників, (В. Симоненко, Л. Костенко, Д. Павличко, І. Драч, М. Вінграновський та ін.).
47. Ліна Костенко. Драматургія поетеси. Загальна характеристика. Світові образи та сюжети в драматургії Ліни Костенко. Художня трансформація фольклорних символів у романі у віршах «Маруся Чурай».
48. Психологізм модерна трансформація фольклорних традицій, ліризм, філософічність прози шістдесятників-новелістів. Новаторство прози Григора Тютюнника.
49. Дисидентський дискурс в українському літературному процесі другої половини ХХ ст. Ідеологічний та естетичний виміри. Василь Стус. Трагічна доля поета. Літературознавча спадщина поета. Художні переклади. Епістолярій Василя Стуса.
50. Гуманістичний потенціал прози О. Гончара як джерело художності (романістика, новели). Поетика роману «Собор».
51. Історичні обставини творення новітньої української літератури. Український постмодернізм як мистецько-культурний феномен кінця ХХ – початку ХХІ століття. Літературні організації та угруповання кінця ХХ – початку ХХІ століття.
52. Жанрово-стильові орієнтири української прози кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Постмодерний дискурс прози Марії Матіос Проблематика, жанрова специфіка роману «Солодка Даруся».
53. Художня гра як домінанта творчості українських поетів-постмодерністів (Сергій Жадан, Ігор Павлюк, Оксана Пахльовська, Ольга Слоньовська та ін.).
54. Юрій Андрухович. Загальна характеристика творчості. Постмодерна символіка і система образів роману «Московіада» Юрія Андруховича.
55. Василь Шкляр. Загальна характеристика творчості. Особливості українського історико-національного дискурсу роману «Чорний ворон».
56. Феміністичний дискурс сучасної української прози. Поезія та проза Оксани Забужко. Традиції і новаторствороману «Польові дослідження з українського сексу».
57. Метамодернізм як художня методологія літератури 20-х років ХХІ ст. Естетика героїзму у творчості молодих поетів-метамодерністів 20-х років

XXI ст. (Станіслав Новицький, Борис Гуменюк, Максим Кривцов, Павло Вишебаба та ін.).

58. Роль і місце метамодерністичної української літератури в мистецькому освоєнні життя в умовах повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. Український сучасний світ очима поетів «старшого» покоління (Тарас Федюк, Ігор Павлюк, Дмитро Лазуткін, Катерина Калитко, Ірина Зелененька Мар'яна Савка, Маріянна Кіяновська та ін. (2-3 автори за вибором студента)

59. Тематичні й жанрово-стильові пошуки української прози 20-х років XXI ст. (Вікторія Амеліна, Артем Чапай, Мартин Брест (Олег Болдирев), Григорій Обертайло, Юлія Ілюха, Богдан Коломійчук, Сергій Сайгон, Артем Чех, Володимир Якушев, Світлана Ославська, Олександр Михед та ін. (2-3 автори за вибором студента).

60. Художня своєрідність метамодерної воєнної прози для дітей 20-х років XXI ст. Образ дитинства, обпаленого війною у сучасній метамодерній літературі для дітей (Володимир Вакуленко, Валерій Пузік, Віталій Запека, Олександр Михед, Мар'яна Савка, Катерина Єгорушкіна, Валентина Вздутьська та ін. (2-3 автори за вибором студента).

Практичні питання з «Історії української літератури»

1. Проаналізуйте одну з казок про тварин (за вибором) в аспекті походження казок про тварин, основні теми, ідеї й образи, характерні риси цих казок.

2. Охарактеризуйте жанрові особливості, художню структуру і тематику загадки «Сидить дівчина в коморі, а коса її надворі».

3. Визначте жанрові ознаки одного з козацьких літописів (за вибором).

4. Проаналізуйте вірш Григорія Сковороди «Всякому місту—звичай і права».

5. Проаналізуйте образ Енея з «Енеїди» Івана Котляревського в контексті системи образів поеми.

6. Виконайте ідейно-художній аналіз драми «Наталка Полтавка» Івана Котляревського.

7. Визначте жанрові ознаки байки Леоніда Глібова «Вовк та Ягня»

8. Виконайте жанрово-стильовий аналіз повісті Григорія Квітки-Основ'яненка «Маруся».

9. Визначте ідейно-художні особливості поеми Тараса Шевченка «Сон».

10. Виконайте ідейно-художній аналіз поеми Тараса Шевченка «Кавказ» з точки зору національних імперативів творчості поета.

11. Проаналізуйте образ України у поемі Тараса Шевченка «І мертвим, і живим...» в контексті історіософських візій поета.

12. Виконайте ідейно-художній аналіз оповідання Марка Вовчка «Горпина».

13. Визначте жанрово-стилістичні особливості повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

14. Вкажіть суть новаторства художнього мислення Івана Карпенка-Карого у комедії «Мартин Боруля».

15. Розкрийте глибину і майстерність психологізму Івана Франка в оповіданні «Малий Мирон».
16. Проаналізуйте поетику драматичної поеми Лесі Українки «Бояриня».
17. Розкрийте специфіку малої прози Михайла Коцюбинського на прикладі новели «Подарунок на іменини».
18. Охарактеризуйте своєрідність художнього осмислення трагізму громадянської війни в новелі Миколи Хвильового «Я(Романтика)».
19. Проаналізуйте специфіку осмислення історичного минулого в драмі Івана Кочерги «Свіччине весілля».
20. Проаналізуйте поему Павла Тичини «Золотий гомін» в аспекті раннього українського модернізму
21. Охарактеризуйте образ Степана Радченка у романі Валер'яна Підмогильного «Місто» у динаміці його розвитку
22. Виконайте ідейно-художній аналіз роману Івана Багряного «Тигрлови».
23. Визначте і охарактеризуйте систему образів історичного роману у віршах Ліни Костенко «Берестечко».
24. Проаналізуйте вірш Миколи Вінграновського «Цю жінку я люблю» в контексті інтимної лірики поета.
25. Виконайте жанрово-стильовий аналіз вірша Володимира Сосюри «Любіть Україну!».
26. Проаналізуйте вірш Василя Стуса «Сто років як сконала січ».
27. Виконайте ідейно-художній аналіз роману Марії Матіос «Москалиця».
29. Виконайте ідейно-художній аналіз роману Василя Шкляра «Чорне сонце».
30. Проаналізуйте вірш Павла Вишебаби «Фантомні болі» в аспекті ідейно-естетичних засад мета модернізму.

4. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Критерії оцінювання знань і вмінь здобувачів освіти з державного екзамену з навчальних дисциплін **«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ»**.

Оцінка державного екзамену складається як сума заусну відповідь на три питання.

Знання та вміння здобувачів освіти перевіряються та виставляються з кожного завдання окремо в балах.

Одержаний бал означає рівень відповідної підготовки.

Максимально можлива оцінка, яку може набрати здобувач освіти за всі завдання, дорівнює 100 балам.

Білет до державного іспиту укладені відповідно до програм з навчальних дисциплін з фахових методик. Кожен білет охоплює по три питання (перше теоретичне питання – історія української літератури (35 балів); друге теоретичне питання – історія української літератури (35 балів); третє питання – практичне питання з історії української літератури (30 балів)). Оцінка відповіді здобувача освіти здійснюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну систему оцінювання та шкалу оцінювання за ECTS.

Екзаменаційні білети складаються з трьох питань.

Зразок екзаменаційного білета:

1. Фольклористика як наука про народну творчість. Періодизація фольклору.
2. Феномен байкарської та поетичної спадщини Петра Гулака-Артемовського та Євгена Гребінки: суть новаторства митців.
3. Проаналізуйте вірш Павла Вишебаби «Фантомні болі» в аспекті ідейно-естетичних засад мета модернізму.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ ВИПУСКНИКІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Оцінка “5” (А) «відмінно» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- повне знання розвитку українського літературного процесу в культурному контексті епохна синхронічному та діахронічному рівнях;
- чітке знання жанрових форм, вміння співвідносити типологічно схожі явищасучасної української літератури та зарубіжних літератур;
- термінологічно точне знання літературознавчих понять, їх правильне застосування;
- вільне використання набутих теоретичних знань під час аналізу практичного матеріалу, демонстрація високого рівня засвоєння практичних навичок;
- повне знання теорії української літератури;
- термінологічно точне знання літературознавчих понять, їх правильне застосування;

- вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови;

- вільно використовує набуті теоретичні знання та знання з методики під час аналізу практичного матеріалу, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

Форма відповіді:

– логічне, послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Здобувач освіти глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших літературознавчих проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

Оцінка “4” (В) «добре» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- загальне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи;

- термінологічно точне знання літературознавчих та методичних понять, але недостатнє вміння їх застосування;

- вміння висловлювати свої міркування з приводу тих чи інших літературознавчих та методичних проблем, але припускається певних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного;

- практичні навички, що опираються на теоретичну підготовку з історії української літератури.

Оцінка “4” (С) «добре» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- вміння аналізувати текст, проводити порівняльний аналіз творів недостатні, не спираються на літературознавчі знання;

- вміння дати розгорнуту логічну відповідь, але бракує чіткої аргументації, мають місце мовні огріхи;

- практичні навички поступаються теоретичній та методичній підготовці; домінує репродуктивний тип відповіді.

Форма відповіді:

– логічне, послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Здобувач освіти твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших літературознавчих проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного.

Оцінка “3” (Д) «задовільно» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- неповне знання розвитку літературного процесу в культурному контексті епохи;

- неповне знання теорії української літератури;

- у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування на практиці;

- недостатньо сформовані вміння аналізувати текст, висловлюючи своє ставлення до тих чи інших літературознавчих проблем, проводити порівняльний аналіз творів;

- відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки.

Оцінка “3” (E) «задовільно» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища літературного характеру;

- слабкі навички самостійного аналізу теоретичних, практичних проблем, запропонованих студенту;

- задовільні навички ведення наукової дискусії;

- відповідь неповна, основні положення слабо аргументовані, допущені мовні помилки; неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища методичного характеру.

Форма відповіді:

– помилки у логічності, послідовності викладення матеріалу.

Здобувач освіти в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

Оцінка “2” (F) «незадовільно» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- слабкі знання змісту літературознавчого курсу, не опанував наукові першоджерела, художні тексти, літературно-критичні матеріали;

- низький рівень історико-літературних та літературознавчих знань;

- низький рівень методичних знань;

- поверхова відповідь, наявність грубих помилок у фактичному матеріалі, мова бідна, невиразна.

Оцінка “1” (X) «незадовільно» ставиться, якщо здобувач освіти показав:

- відсутність знань змісту літературознавчого та методичного курсів;

- відсутність загально-гуманітарного та наукового мислення;

- відсутність практичних навичок.

Форма відповіді:

– помилки у логічності, послідовності викладення матеріалу.

Здобувач освіти не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє.

Якщо студент одержав «2» за будь-яке питання екзаменаційного білета, то ставиться загальна оцінка «незадовільно».

Порядок переведення рейтингових показників успішності
у європейські оцінки ECTS

№ з/п	За шкалою ВГПК (в балах)	За шкалою ECTS	За національною шкалою
1.	90-100	A	Відмінно
2.	82-89	B	Добре
3.	75-81	C	Добре
4.	64-74	D	Задовільно
5.	60-63	E	Задовільно
6.	35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
7.	1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом

Рекомендована література

Основна:

1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. Віра Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
2. Агеєва В. Мистецтво рівноваги : Максим Рильський на тлі епохи. Київ: Книга, 2012. 391с.
3. Білоус П. Історія української літератури ХІ-ХVІІІ ст. : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
4. Білоус П., Білоус О. Українська література ХІ-ХVІІІ ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 360 с.
5. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека: Український літературний постмодернізм. Розвідка із коментарями із «кінця постмодерну». Київ : Критика. 2013. 264 с.
6. Давня українська література Х–ХVІІІ ст. твори: для серед. та ст. шк. віку / упор. текстів, передм., підготов. комент., прим. та навч-метод. матеріалів О. Сліпушко. Київ : Школа, 2005. 416 с.
7. Даниленко В. Лісоруб у пустелі : письменник і літературний процес. Київ: Академвидав, 2008, 352 с.
8. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Феміна, 1995. 686 с.
9. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя : сторінки призабутої спадщини. Київ, 1990.446 с.
10. Зборовська Н. Код української літератури: проект психоісторії новітньої української літератури: монографія. Київ, 2006. 504 с.

11. Історія української літератури ХІХ ст.: у 2-х книгах / за редакцією академіка М. Жулинського. Київ : Либідь, 2005 с.
12. Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття / за ред. О. Гнідан: у 2-х кн. Київ, 2006.
13. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ століття: у 2-х кн. / за заг. ред. проф.О. Гнідан. Київ, 2005.
14. Історія української літератури : у 12 т. Т. 9 / за заг. ред. В. Дончика. Київ : Наукова думка, 2016. 782 с.
15. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: підручник у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т.1. 512 с.
16. Криловець А. Українська література перших десятиріч ХХ століття: філософські проблеми. Тернопіль: Навч. книга, 2005. 256 с.
17. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: антологія 1917–1933: поезія, проза, драма, есей / упоряд. Ю. Лавріненко; післямова Є. Сверстюка. Київ: Смолоскип, 2002. 984 с.
18. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін. Київ : Академія, 1997. 752 с.
19. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Т. 2. Київ:2007. 624 с.
20. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Т.1. Київ: 2007. 608 с.
21. Наєнко М. Історія українського літературознавства і критики : підручник для філолог. Факультетів. Київ, 2010. 360 с.
22. Нова історія української літератури (теоретико-методологічні аспекти) : зб. Київ : Фенікс, 2005. 260 с.
23. Павлишин Марко Канон та іконостас: літературно-критичні статті. Київ: Видавництво «Час», 1997. 447 с.
24. Українська література ХІ–ХVІІІ ст. : хрестоматія / уклад.: П. Білоус, Г. Левченко, О. Білоус. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 688 с.
25. Українська література ХІ–ХVІІІ ст. : хрестоматія з коментарями / упоряд. Є. Карпіловська, Л. Тарновецька. Чернівці : Прут, 1997. 368 с.
26. Українська література ХХ століття : моногр. / Микола Ткачук. Тернопіль: Медобори, 2014. 608 с.
27. Українське слово. Хрестоматія з української літератури та літературної критики:у 4 т. Т. 2. К., 1994. 718 с.
28. Чижевський Д. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). Тернопіль : Феміна, 1994. 480 с.
29. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література ХVІ–ХVІІІ ст. Кн.1 : Ренесанс. Раннє бароко. Київ : Либідь, 2004. 400 с.; Кн. 2 : Розвинене бароко. Пізнє бароко. Київ : Либідь, 2005. 726 с.

Додаткова:

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. Київ, 1994. 158 с.
2. Агеєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму. Київ, 2003. 504 с.
3. Андрущенко М. Парнас віршотворний: Києво-Могилянська академія та український літературний процес XVIII ст. Київ, 1999. 208 с.
4. Антофійчук В. Євангельські образи в українській літературі XX століття. Чернівці : Рута, 2001. 235 с.
5. Аполлонова лютня. Київські поети XVII–XVIII ст. / упоряд. та прим. В. Маслюка, В. Шевчука, В. Яременка. Київ : Молодь, 1982. 311 с.
6. Біла Г. Український літературний авангард: пошуки, стильові напрямки : монографія. 2-ге вид., допов. та переробл. Київ: Смолоскип, 2006. 464 с.
7. Білоус П. Література Київської Русі: постколоніальне прочитання. Українська мова та література. 2003. Ч. 25. 10.
8. Величковський І. Повне зібрання творів. Дзигар цілий і напівдзигарик. Київ : Дніпро, 2004. 192 с.
9. Гаєвська Н. М. Микола Хвильовий : навчально-методичний посібник. Київ: Логос, 2015. 256 с.
10. Гетьманець М. «Слово о полку Ігоревім» у школі. Суми : Собор, 2001. 136 с.
11. Горак Р. Лесь Мартович : роман-есе. Київ: Молодь, 1990. 176 с.
12. Горак Р. Кров на чорній ріллі: есе-біографія Василя Стефаника. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 608 с.
13. Гром'як Р. Т. Історія української літературної критики (від початків до кінця XIX ст.) : посіб. для студ. гуманіт. фак. вузів. Тернопіль : Підруч. і посіб., 1999. 224 с.
14. Гуменюк В. Сила краси. Проблеми поезики драматургії Володимира Винниченка. Сімферополь, 2001. 339 с.
15. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурс раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація. Львів: Літопис, 1997. 300 с.
16. Гундорова Т. *Feminamelancholica*. Стать і Культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. Київ : Критика, 2002. 271 с.
17. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: статті та есеї. Київ : Грані-Т, 2013. 548 с.
18. Давньоруське любомудріє: тексти і контексти. Київ : ВД «КМ Академія», 2006. 398 с.
19. Давня українська література : метод.-хрестомат. посіб. для практичних занять з курсу «Історія української літератури X–XVIII ст.» / авт.-упоряд. Т. Колотило, О. Рарицький. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. ун-т, Інформ.-видав. відділ, 2005. 204 с.

20. Демченко Т. Роль «Щоденника» О. Довженка у формуванні українського дискурсу історичної пам'яті про другу світову війну. *Сіверянський літопис*. 2014. № 5. С. 115–122.
21. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле : перекл. з польськ. та англ. В. Склокін / ред. В. Склокін і С. Троян. Київ : Ніка-Центр, 2012. 264 с.
22. Домонтович В. Романи Куліша. Мовчуще божество. Київ : Видавничий дім «Комора», 2020. 264 с.
23. Зборовська Н. Психоаналіз і літературознавство: посібник. Київ : Академвидав, 2003. 392с. (Серія «Альма-Матер»).
24. Зборовська Н. Код української літератури: проект психоісторії новітньої української літератури : монографія. Київ : Академвидав, 2006. 504 с.
25. Зубрицька М. Homo legens: читання як соціокультурний феномен. Львів: Літопис, 2004. 352 с.
26. Золоте слово: Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть: у 2-х кн. / за ред. В. Яременка. Київ : Аконіт, 2002. Кн. 1. 784 с; Кн. 2. 784 с.
27. Єфремов С. Вибране: ст., наук. розвідки, моногр./ упоряд., передм., прим. Е. Соловей. Київ : Наук. думка, 2002. 760 с.
28. Іванишин П. Критика і метакритика як осмислення літературності: монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
29. Іванишин П. Українське літературознавство постколоніального періоду. Київ : ВЦ «Академія», 2014. 192 с.
30. Ільницький М. Драма без катарсису. Сторінки літературного життя Львова першої половини ХХ століття. Львів: Місіонер, 1999. 210 с.
31. Ісіченко Ігор, архієпископ. Історія української літератури: епоха Бароко (Рекомендована література до курсу ХVІІІ ст.) / упор. В. Шевчук, В. Яременко. Київ : Аконіт, 2006. Кн.1-4.
32. Кралюк П.М. Тарас Шевченко : незауважуване. Київ : КНТ, 2015. 232с.
33. Кралюк П.М. Іван Котляревський: між імперією та Україною / П.М.Кралюк. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2021. 248с.
34. Кушерець В. Завжди сучасний: Тарас Шевченко в просторі і часі. Київ : Знання України, 2014. № 3. 363 с.
35. Левченко Н. Біблійна герменевтика в давній українській літературі : монографія. Харків : Майдан, 2018. 392 с.
36. Матющенко А. Романтик у лабетах залізної доби. Шлях драматурга Івана Кочерги до його шедеврів «Свіччине весілля» та «Майстри часу». *Дивослово*. 2010. № 12. С. 48-51.
37. Моклиця М. Модернізм як структура: філософія. Психологія. Поетика. Луцьк: Вежа, 2002. 390 с.

38. Нога Г. «Звичаї тії з давніх школярів бували...». (Український святковий бурлеск XVII–XVIII ст.). Київ : Стилос, 2001. 189 с.
39. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія українського друкарства / упоряд. авт. передм. М. Тимошик. Київ : Наша культура і наука, 2007. 536 с
40. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Слово про Ігорів похід / упоряд. авт. передм. М. Тимошик. Київ : Наша культура і наука, 2005. 316 с.
41. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ, 1999. 447 с.
42. Павлишин М. Ольга Кобилянська: прочитання. Харків: Акта, 2008. 357с.
43. Поліщук Я. І ката, і героя він любив... Михайло Коцюбинський: літературний портрет. Київ: «Академія», 2010. 304 с.
44. Поліщук Ярослав. Гібридна топографія. Місця й не-місця в сучасній українській літературі. Чернівці: Книги – XXI, 2018. 272 с.
45. Слово многоцінне: Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV–XVI століття): у 4-х кн. / за ред. В. Яременка. Кн. 1. К., 2006. 799 с.; Кн. 2. К., 2006. 799 с.; Кн. 3. К., 2006. 799 с.; Кн. 4. К., 2006. 799 с.
46. Сивокінь Г. Давні українські поетики / 2-е вид. Харків : Акта, 2001. 166 с.
47. Скорина Л. Інтертекстуальне прочитання комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло». *Дивослово*. 2011. № 2. С.44-50.
48. Сліпущко О. Еволюція та функціонування літературних образів у книжності Київської держави (XI – перша половина XIII ст.) : монографія. Київ : Аконіт, 2009. 415 с.
49. Сліпущко О. Література Київської Русі : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т., 2014. 393 с.
50. «Слово о полку Ігоревім» та його поетичні переклади та переспіви. Вид. підг. Л. Махновець. Київ : Наук.думка, 1967. 519 с.
51. Соболев В. 12 подорожей в країну давнього письменства. Донецьк : Східний видавничий дім, 2003. 156 с.
52. Скупейко Л. Міфопоетика «Лісової пісні» Лесі Українки. Київ: Фенікс, 2006. 414 с.
53. Соловей Е. Українська філософська лірика. Київ : Юніверс, 1999. 368 с.
54. Сулима В. Біблія і українська література : навч. посіб. Київ : Освіта, 1998. 400 с.
55. Сулима М. Українська драматургія XVII–XVIII ст. Київ : ПЦ «Фоліант», ВД «Стилос», 2005. 368 с.
56. Тарнавський М. Між розумом та ірраціональністю: проза Валер'яна Підмогильного. Київ: Пульсари, 2004. 232 с.

57. Тисячоліття: Поетичний переклад України-Русі / упор.та передмова М. Москаленка. Київ : Дніпро, 1995. 693 с.
58. Трофимук М. Латиномовна література України XV–XIX ст.: жанри, мотиви, ідеї: монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 380 с.
59. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарій. Харків : Майдан, 2004. 876 с.
60. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. Київ : Факт, 2006, 284 с.
61. Українська література у портретах і довідках. Давня література – література XIX ст. : довідник / ред. кол.: С. Денисюк, В. Дончик, П. Кононенко та ін. Київ : Либідь, 2000. 360 с.
62. Ушкалов Л. Сковорода та інші: причинки до історії української літератури. Київ : Факт, 2007. 552 с.
63. Фрай Н. Великий код: Біблія і література / з англ. перекл. І. Старовойт. Львів: Літопис, 2010. 362 с.
64. Франко І. Вірш про отця Негребецького. Зібрання творів : у 50 т. Т. 35. Київ : Наук. думка, 1982. С. 417–427.
65. Футуризм. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. Т. 2. / авт.-укладач. Ю. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 550-552.
66. Чижевський Д. Філософія Г.С. Сковороди / підгот. тексту і передн. слово Л. Ушкалова. Харків : Прапор, 2004. 272 с.
67. Шевельов Ю. Літ Ікара (Памфлети Миколи Хвильового). Вибрані праці: у 2 кн. Кн. 2. Літературознавство / упоряд. І. Дзюба. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 287.
68. Шевельов Ю. Друге народження «Народнього Малахія». Вибрані праці: у 2 кн. Кн. 2. Літературознавство / упоряд. І. Дзюба. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. С. 357.
69. Шевчук Т. Музичний код творчості Григорія Сковороди. Слово і час. 2011. № 5. С. 24–35
70. Яковенко Тетяна. «Хвалімо Господа ім"я!» : поетичні переспіви Святого Письма/ Т.В.Яковенко: статті Дмитра Степовика. Вінниця: Едельвейс іК, 2022, 288с.

Інтернет ресурси:

1. EXLIBRIS – українська електронна бібліотека: <http://ukrlib.com>.
2. <http://izbornyk.org.ua/links/inoldlit.htm>
3. <http://lib.meta.ua>
4. http://lucl.lucl.kiev.ua/start/lit_ukr.html
5. <http://ukrlib.com.ua>
6. <http://ukrlit.kma.mk.ua>
7. <http://www.intemet.net/lib>
8. <http://www.lib.org.ua>

9. <http://www.lib.ua-ru.net>
10. <http://www.litplayer.com.ua/authors/ukrainka>.
11. <http://www.l-ukrainka.name/>.
12. <http://www.nbuv.gov.ua>
13. <http://www.ukrcenter.com>
14. <http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
15. <http://www.ukrlit.com.ua/>
16. <http://www.ukrlit.vn.ua/>
17. <https://ukma.academia.edu/ArchbishopIhorIsichenko>
18. litcentr. URL: <http://litcentr.in.ua/>
19. Litopysorgua
20. Архів журналу «Дивослово» <http://dyvoslovo.com.ua/archive/>
21. Архів журналу «Слово і час» http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sch/texts.html
22. Гуманітарний архів «Антропос» <http://www.anthropos.net.ua/jspui/>
23. Електронна бібліотека української літератури <http://www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html>
24. Енциклопедія української літератури: <http://www/proza.cjm.ua>.
25. Журба С. Художній світ української імпресіоністичної повісті 20-х років ХХ століття / Передмова проф. М.П.Ткачука. – Тернопіль: Астон, 2000. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ard/1999/99zssuip.zip>
26. Журнал «Критика». URL: <https://krytyka.com/ua>
27. Захід-Схід. Літературно-мистецький портал. URL: <http://zahid-shid.net/>
28. Зварич В. Парадигма образів національної культури в поезії неокласиків // Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму та вісниківського неоромантизму. Збірник наукових праць. – Дрогобич: Відродження, 2004. URL: http://www.ukrcenter.com/library/read.asp?id=7214&page=1#text_top.
29. Інститут літератури ім. Т.Шевченка: <http://www.ilnan.gov.ua/index.htm>.
30. Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка: <http://www.philology.Kiev.ua>.
31. ЛітАкцент. URL: <http://litakcent.com/>
32. Науково-теоретичний журнал «Слово і Час» URL: <http://sich.ilnan.gov.ua/uk/>
33. Національна спілка письменників України: <http://www.nspu.org.ua>.
34. Освітній онлайн-ресурс <http://litmisto.org.ua/>
35. Тестові Інтернет-портали: www.ets.org; www.testportal.com.ua.
36. Українська бібліотека «Джерело»: <http://ukrplib.com>.

37. Українська література: електронна бібліотека:
<http://www.ukrlit.com.ua>.

38. Українська мова і література в школі науково-методичний журнал
електронна версія: <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net>

39. Український лінгвістичний портал: <http://www1.ulif.org.ua/ulif/>.